

NUMMER 4
21e jaargang

DECEMBER 2006 ➤ NEDERLANDERS VOORINGENOMEN OVER VS ➤ RELIGIE
IN TIJDEN VAN ONZEKERHEID ➤ TWINTIG JAAR SENIORENACADEMIE ➤
VOORJAARSDINERS 2007 ➤ DE TIMING VAN SLAPEN EN WAKEN ➤ NIEUWSTE
BOEK DOUWE DRAAISMA ➤ CRYPTOGRAM JELMER STEENHUIS

Magazine
voor alumni
en relaties

Broerstraat 5

RUG

Master of Science Bedrijfskunde (MSc BA)

Start 14 maart 2007 in Groningen
Start 24 oktober 2007 nabij Amersfoort

internationale oriëntatie:
Studiereis China

- academisch diploma MScBA, voorheen drs. Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen
- interdisciplinair, kleinschalig en interactief onderwijs
- wekelijks college op **een vaste dag** (middag en avond)
- goede balans tussen werk, privé en studie

“Veel deelnemers zeggen dat in deze opleiding hun werkervaringen een plaats krijgen. Impliciete kennis wordt expliciet gemaakt. Dat vind ik één van de verdiensten van deze opleiding.”

Philip Wagner, Programmadirecteur

Lees verder het artikel Life Long Learning elders in dit blad.

Neem voor meer informatie contact op met
drs. Renate Coumou via 050 - 316 21 12 of coumou@aog.nl

Rijksuniversiteit Groningen

RUG

www.aog.nl

Stuur mij de brochure, editie: Groningen/Amersfoort*

Bel mij voor een persoonlijk studieadvies

Naam : _____ M/V

Functie : _____

Bedrijf : _____

Adres organisatie : _____

Pc/Plaats : _____

Telefoon : _____ (overdag)

Fax : _____

E-mail : _____

Vooropleiding : _____

Mogen wij u in de toekomst ook via e-mail op de hoogte houden van ons opleidingsaanbod? Ja Nee

*doorhalen wat niet van toepassing is

U kunt dit ingevulde formulier faxen naar 050 - 316 23 00 of opsturen naar AOG, antwoordnummer 7002, 9700 VD Groningen

INHOUD

► 4
**'Nederlanders voor-
ingenomen over VS'**
Frans Verhagen en
Wil Verhoeven
bediscussiëren
Amerika versus
Nederland

► 7
Film is emotie
Bioscoopdirecteur
Frans Westra zoekt
in films naar
verrijking

► 8
Niet minder gelovig
Hetty Zock over
geloven en de clash
tussen collectieve
identiteiten

► 12
**En de ontdekking
heet...**
Douwe Draaisma's
boek biedt span-
nende wetenschaps-
geschiedenis

► 14
Voorjaarsdiners 2007
Boeiende lezingen
op bijzondere loca-
ties

► 16
Alles heeft een ritme
Bekroond onderzoek
Serge Daan beslaat
terrein van winter-
slaap tot jetlag

► 18
**Belangstellend en
kritisch**
Groningse Senioren-
academie was
twintig jaar geleden
de eerste

► 21
Cryptogram
Jelmer Steenhuis
exclusief voor zijn
alumniblad

► 6
Zwarts op wit
De rector magnificus
mijmert

► 11
Ain Wondre Stad
Annejoke Smids,
kinderboeken-
schrijfster

► 19
Column Koen Koch

► 22
Alumni Actief

► 24
Life Long Learning

► 26
**Oraties, afscheids-
colleges en academie-
portretten. Colofon**

► 28
Alumni Achteraf

Foto voorkant
Grote Markt ► FOTO
MARKETING GRONINGEN

REDACTIONEEL

Het onderzoek van Nicolaus Copernicus en later Galileo Galilei leidde tot het besef dat de aarde niet het middelpunt van het heelal is, maar 'slechts' een planeetje dat een baan beschrijft om een onbeduidende ster...

Paradigmaverschuivingen van deze omvang zijn zeldzaam, maar nog steeds kent de wetenschap haar revoluties en doorbraken. Zoals iedereen wel momenten zal kennen waarop zijn inzichten en kennis opeens in een heel ander daglicht staan. Fascinerende momenten, met vaak vérstrekkende gevolgen.

Ook in dit decembernummer komt u hiervan voorbeelden tegen. Zo vertelt rector Frans Zwarts hoe de ideeën van zijn leermeester Noam Chomsky de wereld van de taalwetenschap op haar kop zetten en Zwarts' eigen wetenschappelijke carrière in een nieuwe richting duwden. Psycholoog Douwe Draaisma komt aan het woord over zijn nieuwste boek, waarin hij beschrijft hoe grillig ontdekkingen soms aan hun status komen.

Gedragsbioloog Serge Daan ontdekte dat er tijdens de winterslaap eigenlijk maar weinig geslapen wordt en ontwikkelde nieuwe gezichtspunten over de 'biologische klok'. Bioscoopdirecteur en filmkenner Frans Westra hoopt dat zijn films 'eye-openers' zijn. En Amerika-deskundigen Frans Verhagen en Wil Verhoeven bepleiten een 'perspectiefwisseling' als het gaat om de VS onder George Bush.

Vast ook 'mind-blowing' zullen de traditionele Voorjaarsdiners op 12 april zijn, waar u de kans heeft andere alumni te ontmoeten op vijf verschillende plaatsen in het land en actuele lezingen te volgen. Het cryptogram, tot slot, van NRC-medewerker en alumnus Jelmer Steenhuis zal u laten terugkijken op uw Groningse tijd. Een extraatje.

De redactie wenst u een zeer voorspoedig 2007, met veel gunstige 'paradigma-verschuivingen' waaruit blijkt hoe mooi en rijk het leven is!

De redactie
redactieB5@rug.nl

Foto Chris Steele-Perkins, Magnum Photos/Hollandse Hoop

‘Nederlanders vooringenomen over VS’

Frans Verhagen schreef een boek over de immigratiegeschiedenis van Amerika. ‘Met de miljoenen nieuwkomers in de VS is het uiteindelijk goed gekomen, dus waarom zou het met de Turken en Marokkanen in Nederland ook niet goed komen?’ Hoogleraar Wil Verhoeven onderschrijft Verhagens stellingen. ‘We zijn te bang dat mensen buiten de boot vallen.’ Twee amerikanisten over wat Nederland van de VS kan opsteken.

'We krijgen een gemankeerd beeld van de VS voorgeschoteld'

Ik houd van provoceren. Ik ga niet opschrijven wat iedereen al vindt.' In *The American Way* zegt Frans Verhagen dat we ons niet zo druk moeten maken over de integratie van Turken en Marokkanen. Kijk maar naar Amerika. Daar zijn vanaf 1800 grote groepen Ieren, Italianen, Chinezen en andere nationaliteiten binnengekomen, en allemaal zijn ze goed terecht gekomen. Waarom zou dat in Nederland niet ook gebeuren?

De recensenten hadden waardering voor Verhagens historische uiteenzetting, maar de vergelijking met Nederland vonden ze te kort door de bocht. 'Natuurlijk heb ik het scherp aangezet. Ik houd van stevige debatten, niet van een onsje meer of minder.' Zo zegt Verhagen dat de Nederlandse verzorgingsstaat de nieuwkomers eerder kwaad doet dan goed. 'Immigranten belanden hier in een gespreid bedje, waar ieder eigen initiatief ontmoedigd wordt. In Amerika worden nieuwkomers veel sneller aan hun lot overgelaten. En dat maakt dat ze eerder werk vinden, dat ze langere werkdagen maken en beter integreren. In dat opzicht kan Nederland wat van de VS opsteken.'

Scholentournee

Dit najaar maakte Frans Verhagen een tour langs zo'n 30 middelbare scholen om te vertellen over de Amerikaanse immigratie-geschiedenis. Op doorreis tussen Friesland en zijn woonplaats Amsterdam had hij even tijd voor een gesprek in de stationsrestaurant van hoofdstation Groningen. Aanwezig was ook Wil Verhoeven, hoogleraar Amerikanistiek aan de RUG. Laatstgenoemde blijkt het opvallend eens met Verhagen: 'Amerika is veel dynamischer dan Nederland. We zijn hier te bang dat mensen buiten de boot vallen, overal hangen we maar vangnetten onder. Tegen mijn studenten zeg ik wel eens: in Nederland moeten meer rijken komen en meer armen. Waarmee ik wil zeggen: zowel de economie als de samenleving als geheel heeft hier te weinig dynamiek. Er gebeurt niks.'

Waarom die provocaties, heren? 'Nederlanders zijn heel vooringenomen als het om

Amerika gaat', zegt Verhoeven. 'Ze menen te weten hoe de wereld in elkaar steekt, terwijl ze in werkelijkheid denken als kruideniers en dominees. Als je zulk moralisme en zulke kleingeestigheid wilt doorbreken, heb je wel een breekijzer nodig.'

Om dezelfde reden schopt Verhagen graag tegen de Nederlandse consensus over Irak aan. Lezers van *de Volkskrant* zullen zich de afgelopen jaren verbaasd hebben over zijn opinies. 'In Nederland is vrijwel iedereen tegen Bush en de Amerikaanse invasie', zegt hij, 'terwijl het strategisch denken achter de inval best te begrijpen valt. En dat geluid wilde ik laten horen.'

Verhagen houdt zich al 25 jaar met de VS bezig, tussen 1983 en 1989 als correspondent voor onder meer *de Volkskrant* en de VARA-radio. 'Wat ik bij Nederlanders mis, is de bereidheid om echt na te denken over wat er in Amerika gebeurt. Ook bij krantenredacties zie ik dat. Die hebben een vooropgezet idee van het land en willen dat in de stukken van hun correspondent bevestigd zien. Terwijl ik in de VS juist heel andere dingen zag gebeuren. Daarom krijgen we in Nederland een gemankeerd beeld van de VS voorgeschoteld.' Verhagens onvrede mondde twee jaar geleden uit in het boek *Bush is dom en 37 andere clichés over Amerika*.

Wil Verhoeven: 'Ik denk dat dit niet alleen voor de Nederlandse media geldt. Je ziet het ook bij de BBC, waar ik veel naar luister. Er bestaan verwachtingspatronen en daar moet blijikbaar aan voldaan worden.'

Identiteit en cultuur

Tijdens zijn lessentournee – inmiddels de derde – stelde Verhagen vast dat Nederlandse scholieren, in tegenstelling tot hun Amerikaanse collega's, nauwelijks een idee hebben van een nationale identiteit. 'Naar mijn workshops neem ik altijd een Amerikaanse doctoraalstudent mee. Die kan je precies vertellen wat het betekent om Amerikaan te zijn. Terwijl Nederlanders met hun mond vol tanden staan, als je hun die vraag stelt. Ze hebben er nooit over nagedacht.'

Wil Verhoeven

AMERICAN STUDIES IN GRONINGEN

Wil Verhoeven (48) is hoogleraar American culture and cultural theory aan de RUG. Hij studeerde in Groningen Engelse taal- en letterkunde en zette zijn studie onder meer voort aan Princeton University. Hij bekleedde in 2002–2003 een prestigieuze leerstoel aan de Brown University (Providence, Rhode Island). De RUG is de enige Nederlandse universiteit met een volledig bachelor-masterprogramma Amerikanistiek ofwel American Studies. Jaarlijks beginnen in Groningen zo'n 70 à 80 studenten aan deze opleiding. Een verblijf van een half jaar op een Amerikaanse universiteit maakt deel uit van het studieprogramma. American Studies onderhoudt uitwisselingsprogramma's met negen Amerikaanse universiteiten. Afgestudeerden vinden werk op zeer verschillende plekken, meestal in Nederland, soms in Amerika.

Culturele identiteit is ook wat hoogleraar Wil Verhoeven interesseert in de VS. 'Amerika is een fascinerend land. Het is ontstaan uit dromen van mensen die iets willen verbeteren, in hun eigen leven en in de maatschappij. En omdat het land nog zo jong is, kun je precies volgen hoe het wordt opgebouwd. Vergelijk dat met een land als Frankrijk, waarvan het ontstaan gehuld is in de mist van de Middeleeuwen.'

Cultuur in de brede zin is wat Verhoeven interesseert en wat centraal staat in de Groningse opleiding American Studies. 'Ik ben aanhanger van een marxistische cultuurtheorie. De samenleving bestaat uit een onderbouw – de sociaal-economische krachten – en een bovenbouw – dat zijn onder andere de wetten en waarden van een land. Onderbouw en bovenbouw beïnvloeden elkaar wederzijds. In het geval van Amerika betekent dit dat de natie zich heeft gevormd door middel van ideologische representaties, ideaalbeelden van zichzelf. Die representaties hebben een

► vervolg op pagina 6

Prof.dr. Frans Zwarts
rector magnificus

REVOLUTIE

'Soms komt de wetenschap ineens in een stroomversnelling terecht. Op de publicatie van *Syntactic Structures* in 1957, alweer bijna vijftig jaar geleden, volgde een tsunami aan publicaties. Een heuse paradigmawisseling, en wat voor een! Die rolde zich overal over uit. Fascinerend. Eigenlijk had Chomsky maar één ding gedaan: hij had de wiskunde in de taalwetenschap geïntroduceerd. Plotseling kon je allerlei dingen uitrekenen en voorspellen wat je anders niet kon. Er werden hele nieuwe vragen gesteld. Ineens was taalverwerving belangrijk. Hele vakgebieden die daarbuiten vielen, kwamen van de ene dag op de andere bij elkaar. Er werd gesproken over de psychologische mechanismen achter taal. De taalgebruiker kwam in beeld. En naar mensen die al jarenlang een grote naam hadden, luisterde men niet meer. Zo bleek Chomsky een bom te hebben gelegd onder het behaviorisme van de psycholoog Skinner. Het verzet was dan ook ongekend. Wat een boosheid!

Ik was een jonge onderzoeker en vond het allemaal bijzonder spectaculair. Maar hoe ver reikend de gevolgen waren, overzag ik nog niet. Zonder de publicatie van Chomsky was ik als taalkundige vast niet in de neurowetenschappen terechtgekomen.

Chomsky heeft zelf van tevoren ook niet geweten waarop zijn artikel zou uitlopen. Net zoals hij pas na afloop hoorde dat de Venezolaanse president Hugo Chávez met zijn laatste boek stond te zwaaien toen hij voor de Verenigde Naties tegen Bush tekeer ging. In Europa heeft niemand dat gezien, maar in Amerika werden er binnen vijf dagen 200.000 exemplaren van verkocht. Revolutionaire ontwikkelingen in de wetenschap zijn mooi en uiterst productief, maar komen zelden voor. Hoe ontwikkelt de wetenschap zich dan wel? Ik heb daar een evolutionaire kijk op. Er wordt ontzettend veel gepubliceerd. Terwijl tachtig procent van alle publicaties nooit wordt geciteerd. Wat dragen deze niet-geciteerde publicaties bij aan de vooruitgang? Daar heb ik veel over nagedacht. Op een of andere manier heb je heel veel activiteit, heel veel gedachtevorming nodig om in totaliteit een vakgebied vooruit te brengen. En dan zijn er altijd een paar kleine, uitzonderlijke momenten die weer een doorbraak opleveren. Waarna men overgaat tot de orde van de dag. Maar waar die doorbraken zich voordoen, is volstrekt niet te voorspellen. Net zoals ontwikkelingen in de evolutie onvoorspelbaar zijn. Ook de wetenschappelijke evolutie is blind.'

► TEKST
EDZARD KROL
► FOTO (L)
ELMER SPAARGAREN

Frans Verhagen

Foto Herman Wolkers

► vervolg van pagina 5

cruciale rol gespeeld bij de vormgeving van de samenleving. Ze zijn tot nationale mythen geworden en bepalen bijvoorbeeld mede de buitenlandse politiek. Wie dat proces van zelfontdekking en zelfvorming niet ziet, begrijpt niets van de VS.'

Groningen is de enige stad in Nederland met een volledige bachelor-masteropleiding Amerikanistiek. Verhoeven: 'Toen we met de studierichting begonnen, hebben we 'm helemaal opnieuw opgebouwd rondom dat ideologische cultuurconcept. Het is geen vergaarbak geworden van bestaande colleges, zoals je aan andere universiteiten wel ziet. Onlangs hebben we een visitatiecommissie over de vloer gehad en de beoordeling was "excellent". Dat betekent dat we nationaal een voorbeeldfunctie hebben en internationaal aan alle maatstaven voldoen.'

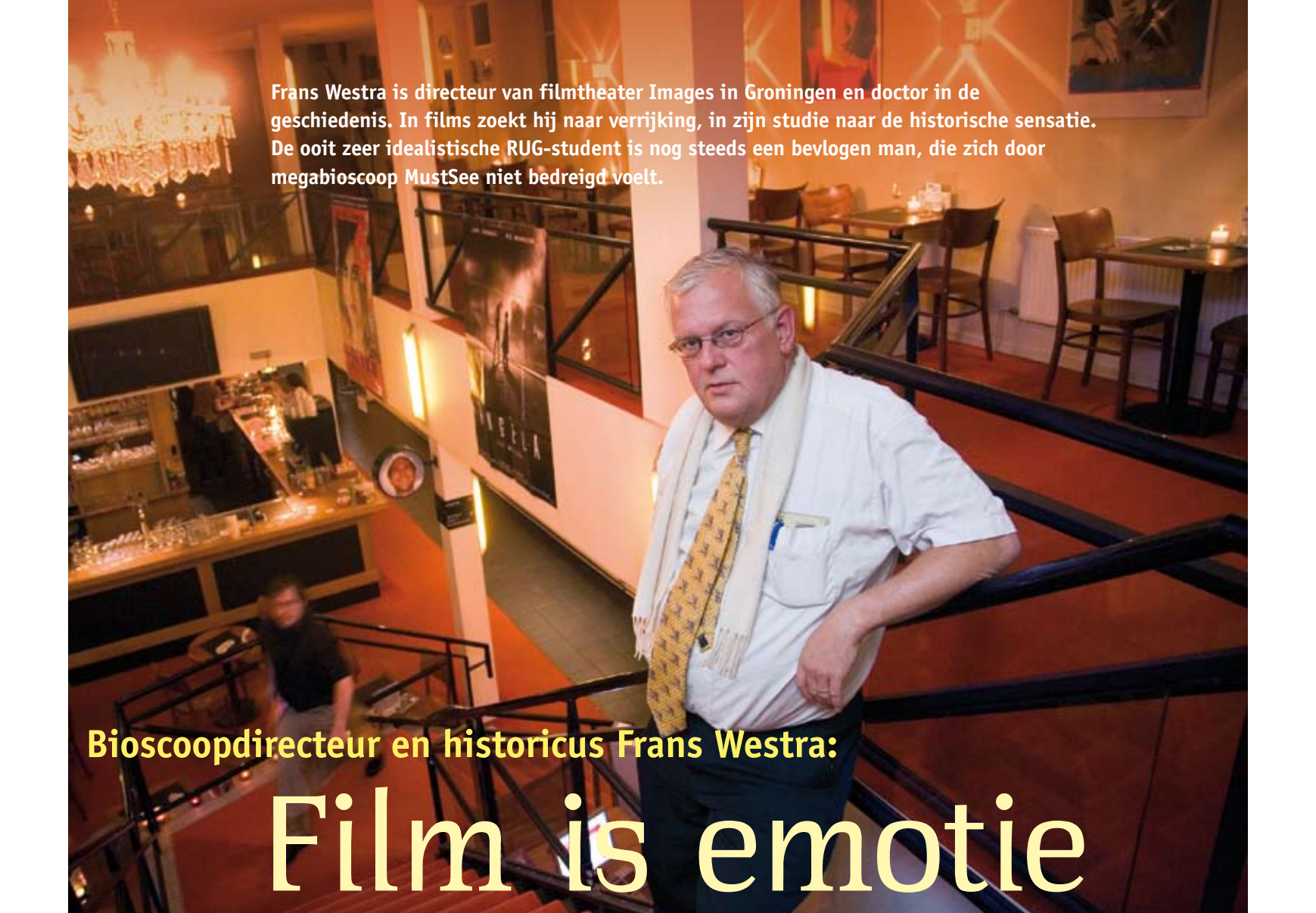
Verhoeven krijgt soms vreemde motivaties te horen waarom iemand Amerikanistiek gaat studeren. "Ik doe dit omdat ik een hekel heb aan de VS", vertelde een student ooit. Nu is

het modieus om anti-Bush te zijn, toch is dat slechts de helft van ons gevoel over de VS. Veel studenten zijn sterker gefascineerd door het land dan ze toegeven. Bij de meesten zie ik een haat-liefde-verhouding, net als bij mijzelf.'

Over twee jaar, als Amerika een nieuwe president kiest, gaat Frans Verhagen wellicht opnieuw tientallen middelbare scholen langs en komt hij opnieuw in Groningen. Dan zien we of Nederland iets geleerd heeft.

► TEKST JOS OVERBEEKE

Frans Verhagen (52) studeerde rechten (doctoraal) en sociologie (kandidaats) in Groningen en internationale betrekkingen in New York. Tot 1989 was hij correspondent in de VS voor o.a. *Intermediair*, de VARA-radio en *de Volkskrant*. Tussen 1993 en 2002 maakte hij het tijdschrift *Amerika*. Verhagen onderhoudt een website over Amerika, www.amerika.nl en is mediatrainer. Hij is getrouwd met een Chinees-Amerikaanse en woont in Amsterdam. *The American Way. Wat Nederland kan leren van het meest succesvolle immigratieland* is Verhagens vierde boek over de VS. Nieuw Amsterdam Uitgevers, ISBN 90 468 0101 2, € 18,50

Frans Westra is directeur van filmtheater Images in Groningen en doctor in de geschiedenis. In films zoekt hij naar verrijking, in zijn studie naar de historische sensatie. De ooit zeer idealistische RUG-student is nog steeds een bevlogene man, die zich door megabioscoop MustSee niet bedreigd voelt.

Bioscoopdirecteur en historicus Frans Westra:

Film is emotie

Film is emotie.' Frans Westra (51) programmeert al 25 jaar films, maar hij is geen man van ingewikkelde verhandelingen over symboliek of camerastandpunten. Mensen laten nadenken over het leven, dat is wat hij met het draaien van 'betere films' wil bereiken. 'Het begint bij jezelf. Mensen moeten met liefde en verdriet leren omgaan. Daar probeer ik aan bij te dragen.'

Geschiedenisstudent Westra belandde in de filmwereld als bestuurslid van Liga 68, de stichting waaruit Images (voorheen Filmcentrum Poelestraat) is voortgekomen. In 1981 werd hij programmeur en ging nooit meer weg. 'Ik had ook stopverf kunnen verkopen. Dan was ik misschien rijk geweest, nu heb ik mijn geest verrijkt.' Alleen de steeds zwaarder wordende managementtaken zaten hem soms in de weg. 'Als ik nu terugkijk op ons programma, kan ik aan de dips precies zien wanneer ik het te druk had.'

Visueel

Naast die hectische baan is Westra actief historicus: hij publiceert regelmatig over historische cartografie en promoveerde in 1992. 'Kaarten zijn visueel, daardoor voel je eerder die historische sensatie.' Opvallend genoeg specialiseerde de linkse idealist zich daarbij in de oorlogsvoering in de Tachtigjarige Oorlog. 'Gek hè? Ik ben pacifist.' Westra is een man van de inhoud, daarom laat hij tegenwoordig de managementtaken in Images over aan anderen. Zo heeft hij meer tijd voor film, historie en een andere liefhebberij: reizen. 'Ze vinden hier wel eens dat ik te veel weg ben.' Maar hij reist vooral voor Images, langs filmfestivals.

Westra houdt niet van canon-achtige lijstjes van de beste films aller tijden. 'Een goede film is een goede film op één bepaald moment.' Hij noemt de verfilming van het bekende boek *Het parfum* – 'vakmatig erg goed' – en 'The Queen' van Stephen Frears – 'die heeft me diep geraakt' – als de goede films van de komende tijd. 'Ook heel indrukwekkend is "Das Leben der Anderen" over de Stasi in de laatste jaren van de DDR. Ongelooflijk dat ze daar nu al zo'n goede film over kunnen maken. Meestal is het met de komst van het kapitalisme wel even gedaan met de creatieve filmproductie.'

Creatieve filmproductie

Over creatieve filmproductie gesproken: Nederland is hopeloos, meent Westra. 'Er is een armzalige artistieke productie. We zijn te groot voor het servet, te klein voor het tafellaken. En Nederlanders gaan, op de Finnen na, het minst naar de bioscoop van alle Europeanen.'

In dat licht is de opening van megabioscoop MustSee in de stad Groningen (in het complex van de Euroborg) opvallend. Tien zalen en 1900 stoelen erbij. Met Camera (aan het Hereplein) zijn er weliswaar vier zalen opgedoekt, maar met MustSee er nu bij zijn er volgens Westra simpelweg te veel zalen in de regio. Toch voelt hij zich niet bedreigd door de megabioscoop. 'Wij hebben daar absoluut geen last van. Veel mensen zien een film liever hier dan in zo'n groot complex. Het gaat ook om de ambiance.'

► TEKST MAAIKE BORST ► FOTO JEROEN VAN KOOTEN

➤ Stelling: 'De afgelopen 20 jaar hebben er in Noord-Nederland ongeveer 450 gasbevingen plaatsgevonden. Dat is op zijn minst schokkend te noemen.' Anne Koek, *wiskunde en natuurwetenschappen*, 17 nov. 2006

We kunnen wel zeggen dat religie achterhaald is, de kerk onze rug toedraaien, tegen een christelijk kabinet stemmen en alles zo wetenschappelijk mogelijk benaderen. Maar volgens godsdienstpsychologe Hetty Zock worden we er niet minder gelovig om. Integendeel zelfs: 'Mensen lijken er geen enkel probleem mee te hebben om "evidence based" te denken over geneeskunde en tegelijkertijd aura's te zien.' Hoogleraar Hetty Zock over geloven binnen een seculiere samenleving en de kracht van een collectieve identiteit.

Niet minder gelovig

Hetty Zock

Een van de lezingen van het RUG-Voorjaarsdiner van 2007 (zie ook pagina 14 en 15) zal verzorgd worden door bijzonder hoogleraar Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid Hetty Zock (49). Zij is verbonden aan de Faculteit der Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de RUG en onder meer verantwoordelijk voor de masteropleiding Geestelijke Verzorging.

Zock heeft veel onderzoek gedaan naar identiteit, zin-geving en verbeelding in de godsdienstpsychologie. Maar de vraag 'wat is religie?' blijft lastig te beantwoorden. 'Over religie kun je niet eendimensionaal spreken. Het is een zeer complex verschijnsel met allerlei aspecten, van politieke kracht tot existentiële zingeving. Er zijn heel veel verschillende soorten religies en die hebben in de wereld-geschiedenis op allerlei manieren gefunctioneerd. Toch wordt er nogal simpel over religie gedacht. Neem nou die uitspraak: "Als er geen religie was, waren er geen conflicten in de wereld." Dat is zo'n domme uitspraak. Was het maar zo! Of het idee dat religie achterhaald is. Dat is absoluut niet waar. Je ziet dat mensen, zeker jonge mensen, in allerlei religieuze en levensbeschouwelijke tradities gaan zoeken en zich daardoor laten inspireren.'

Engelen

We blijven dus religieus, maar dan op een andere manier? 'Precies. Mensen denken bij geloof aan dogma's, aan de Heidelbergse catechismus en dat je moet geloven dat God zus en zo is. Religie heeft te maken met de menselijke existentie en de grenzen daarvan. Het gaat om dat wat het menselijk kennen en kunnen overstijgt: het transcendente. God is natuurlijk een hele duidelijke culturele vormgeving van het transcendente. Maar de wijze waarop veel Nederlanders tegenwoordig hun eigen geloof vormgeven en daar rituelen bij gebruiken kun je evenzeer religieus noemen. Omdat het ook draait om het grensmoment, het overstijgende. Mensen blijven behoefte houden aan zingeving, inspiratie, richtingwijzers en troost. Alleen vinden ze die vaak niet meer in de geloofsleer en de rituelen van religieuze organisaties.'

Maar willen mensen eigenlijk niet gewoon liever wéten dan geloven? 'Nee, dat is juist zo grappig. Aan de ene kant

leven we in een samenleving waarin alles bewezen moet worden en aan de andere kant gaan mensen in de gekste dingen geloven. In engelen bijvoorbeeld. Dat is momenteel helemaal in de mode. Of neem verschijnselen als horror en sciencefiction. Niet dat mensen daar echt in geloven, maar het geeft wel aan dat er behoefte is aan fantasie, aan verbeelding en symbolen. Ik denk dat er maar weinig mensen zijn die genoeg hebben aan rationaliteit en empirie. De meeste mensen blijven zoeken naar manieren die uitdrukken dat het leven rijker, mooier of fascinerender is. Dat zie je ook aan de explosie van nieuwe rituelen. Denk aan bermmonumenten, stille tochten of de begrafenis van André Hazes. Bij dit soort rouwrituelen komt geen dominee of priester meer kijken, maar er zitten nog wel allerlei basiselementen uit het christendom in. Daar waar vroeger een vaste rituele vorm bestond om met crisisituaties om te gaan, geven mensen hier tegenwoordig een eigen invulling aan.'

Clash

Religie heeft volgens Zock een individuele en een collectieve functie. Aan de ene kant stimuleert een geloof mensen in hun individuele ontwikkeling en biedt hun steun als ze vastlopen. Aan de andere kant kan religie een soort collectieve identiteit geven. 'Neem allochtonen in Nederland. Of het nu gaat om Turken, Marokkanen of wie dan ook; in de media worden ze neergezet als moslims. Daarmee is een groep ontstaan van mensen met allemaal verschillende achtergronden, talen en etniciteit, met één etiket: "moslim". Deze mensen zijn als het ware samen gaan vallen met hun religie. En die religie helpt al deze verschillende mensen, die toch veelal in maatschappelijk slechtere posities zitten dan autochtonen, om zich gezamenlijk sterker te maken. Ik denk dat dit de reden is dat de islam momenteel zo belangrijk is voor met name jongere allochtonen. Dankzij de islam horen ze bij een groep. Dat geeft een gevoel van eigenwaarde. Religie overstijgt culturele verschillen en is daarom heel geschikt om een collectieve identiteit vorm te geven.'

Terwijl veel Nederlandse allochtonen zich vrijwillig of onvrijwillig onder één religieuze noemer rangschikken,

Fresco in Russisch-orthodoxe kerk

scharrelen veel autochtonen hun persoonlijke rituelen en manieren van zingeving uit allerlei tradities bij elkaar. Het ontstaan van een herkenbare collectieve identiteit in onze pluralistische samenleving levert spanningen op. ‘Ondanks pogingen van Balkenende werkt het christendom niet meer als legitieme vormgeving voor de Nederlandse collectieve identiteit. Veel Nederlanders hebben er bezwaar tegen om zichzelf christelijk te noemen. Maar zo worden ze wel gezien door “de” moslims. Het gevaar is dat op deze manier een soort wij-zij-denken ontstaat. Wij-Nederlanders, tegenover zij-moslims. Want nu er in onze pluralistische en individualistische samenleving een groep is opgestaan die zo duidelijk zegt “dit zijn wij”, “dit is onze collectieve identiteit met onze overtuiging en ons gedrag”, krijgen autochtone Nederlanders ook ineens de behoefte om te spreken over “het Nederlandschap” en “onze normen en waarden”. Zo is een soort clash ontstaan die in feite draait om het hebben van de sterkste collectieve identiteit.’

Fundamentalisme

Niet alleen in Nederland, maar wereldwijd roept pluralisme en individualisme een reactie op van orthodoxie en fundamentalisme. ‘We zullen steeds meer te maken krijgen met fundamentalisme. Dat komt natuurlijk door allerlei machtsconflicten in de wereld, maar ook doordat samen-

levingen dynamischer worden en mensen mobieler. Omdat mensen meer gaan verhuizen en daarbij hun vertrouwde omgeving achterlaten, zullen ze zich sneller terugtrekken in hun eigen collectieve identiteit of er een creëren. De grote wereldreligies zijn heel geschikt om zo’n overkoepelende identiteit vorm te geven. Ze hebben namelijk over alle terreinen van het leven iets te zeggen. Of je moslim bent of christen kan je volledige identiteit bepalen; van je politieke ideeën, ethische keuzes, kledingstijl, tot hoe je met je vrouw omgaat. Vooral in tijden van onzekerheid hebben mensen behoefte om zich met dit soort collectieve waarden en idealen te identificeren. De traditionele religies hebben een grote motiverende kracht. Helaas kunnen religies ook zo makkelijk misbruikt worden om geweld te legitimeren, omdat God of het goddelijke vaak voorgesteld wordt als almachtig, eeuwig, wijs, en alleswetend. En met een beroep op een autoriteit die buiten alles staat, kun je persoonlijke opvattingen nou eenmaal breder en algemeen geldend maken.’

► TEKST JONNA BRENNINKMEIJER

► FOTO ELJEE/L.J. BERGWERFF

RUG-alumnipas

Voor al onze oud-studenten en gepromoveerden is er een speciale RUG-alumnipas. Deze geeft toegang tot een aantrekkelijk servicepakket, met kortingen op diverse diensten van de RUG en andere instanties. De pas kost € 35,- en is drie jaar geldig. Dat is nog geen € 12,- per jaar!

Informatie/aanvraagformulier

www.rug.nl/alumni, tel (050) 363 77 67

e-mail alumni@bureau.rug.nl

Spraakmakende boeken

Academiëgebouw

20.00–22.00 uur

1 februari 2007

► *De broers Karamazov* van F.M. Dostojewski

Spreker: dr. Sander Brouwer

8 maart 2007

► *Knielen op een bed violen* van Jan Siebelink

Speekster: dr. Erica van Boven

5 april 2007

► *Poëzie op drift* Slampoetry, podiumpoëzie en andere nieuwe vormen in de hedendaagse Nederlandse poëzie

Spreker: prof.dr. Thomas Vaessens (UvA)

www.rug.nl/let/spraakmakendeboeken

Annejoke Smids (43)

- ▶ kinderboeken-schrijfster
- ▶ studeerde – na de lerarenopleiding Engels – van 1995 tot 1997 Engels aan de RUG
- ▶ debuteerde in 2003 met *Piratenbloed*
- ▶ website: www.ploegsma.nl
- ▶ speciale plek: Noorderplantsoen

Noorderplantsoen

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen met herinneringen daaraan vast. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

Ain Wondre Stad

‘Als ik vastzit met een plot, of als ik chagrijnig ben, ga ik door het Noorderplantsoen lopen. Even uitwaaien, even stampen. Ik zit er ook graag lekker te dromen. Als je van de Westersingel het park binnenkomt, zie je aan de overkant van het water een rijtje bomen naast elkaar, in verschillende kleuren groen en eentje aubergine. Zo mooi. Daar moet ik altijd naar kijken. Zolang ik in Groningen woon is het plantsoen belangrijk voor me. Mijn leven heeft er zich rondom afgespeeld. Ik woonde er altijd in de buurt. Eigenlijk fiets of loop ik er iedere dag wel doorheen.

Ik was achttien, negentien toen ik vanuit Waskemeer in Friesland in Groningen kwam wonen. Ik verkende de stad en belandde voor het eerst in het plantsoen. Ik weet nog hoe buitenlands ik het vond. Engels of Frans. Natuurlijk zeiden mensen tegen mij dat je er ‘s avonds niet moest komen. Er werden mensen verkracht of in elkaar geslagen. Daar heb ik nooit iets van gemerkt. Mijn vriend Jan Peter noemde het zijn achtertuin. Hij woonde aan de Noorderbinnensingel. Van onze romantische momenten herinner ik me eertlijk gezegd meer de Prinsentuin, maar in het plantsoen hebben we samen ook vaak gelopen. In augustus altijd naar het Noorderzonfestival, bandjes kijken, een wijntje drinken. Het Noorderplantsoen, tijdens Noorderzon, is ook de plek waar we voor het laatst samen waren. Op 21 augustus 2002 is Jan Peter bij een auto-ongeluk omgekomen.’

▶ TEKST ELLIS ELLENBROEK

▶ FOTO REINDER WIELING

'Het idee van een ontdekking is ongelooflijk rafelig. Mensen hebben vaak het idee dat een ontdekking gewoon een briljante ingeving, observatie of resultaat is. Maar als je de geschiedenis wilt ingaan als ontdekker, ben je van veel meer factoren afhankelijk. Zoals wie jouw ontdekking gebruikt. En of je ontdekking past in de geest van de tijd. Daarbij is het niet belangrijk of je de eerste bent. Uitgerekend die eigenschap die iedereen associeert met ontdekking, is niet van belang.' Een interview met Douwe Draaisma over zijn nieuwe boek *Ontregelde geesten*.

Over Alzheimer, Parkinson en de anderen

En de ontdekking heet...

Foto: Sake Elzinga

Douwe Draaisma

Douwe Draaisma (53) is als bijzonder hoogleraar Geschiedenis van de Psychologie verbonden aan de RUG. Met zijn vorige boek, over het autobiografische geheugen, bleek Draaisma een bestseller te hebben geschreven. Want niet alleen in Nederland, ook elders in de wereld wilden mensen nu eindelijk wel eens weten *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt* (2001). Dit werk werd in tien talen vertaald en leverde Draaisma meerdere belangrijke prijzen op. Voor zijn pas verschenen boek *Ontregelde Geesten* reconstrueerde Draaisma de levens van onderzoekers wier namen aan een syndroom of hersengebied verbonden raakten, als eponiemen. Door mensen als Parkinson of Alzheimer te portretteren, te beschrijven hoe de 'ontdekkingen' in hun leven pasten en te laten zien hoe het verder ging met de betreffende stoornissen, schreef Draaisma een interessante geschiedenis van het hersenonderzoek en een boeiend wetenschapsfilosofisch werk. Draaisma laat zien dat wetenschap niet losstaat van ideologie, ontdekkers nooit de eerste ontdekking deden en niet alleen theorieën, maar ook patiënten met hun tijd meegaan.

Gedegenereerd

Dat patiënten met hun ziektebeeld mee veranderen, verheldert Draaisma aan de hand van het syndroom van Gilles de la Tourette, een ticstoornis. Draaisma: 'Patiënten uit de tijd van Gilles de la Tourette waren volgens artsen gedegenereerd. Die mensen hadden een defect zenuwstelsel en konden zich daarom niet beheersen. Juist dingen die ze het allerliefst binnen wilden houden, zoals vloeken en schelden, kwamen het hardst naar buiten als het door de zelfbeheersing heenvloog. De huidige Tourette-patiënt heeft een neurologische aandoening. Hij kan niets aan zijn stoornis doen, behalve wat dempen met medicijnen. De patiënt van nu is daarmee een heel ander persoon dan de patiënt van een eeuw geleden, ook qua zelfbeeld.'

Psychoanalyse

Verschillende stoornissen die Draaisma in zijn boek beschrijft, hebben een theoretische oversteek gemaakt van de psychoanalyse naar de neurologie. 'Mensen met het syndroom van Capgras bijvoorbeeld, die verkeren in de waan dat hun dierbaren zijn vervangen door dubbelgangers. Vroeger werd dit psychoanalytisch verklaard. Zo van: iemand heeft eigenlijk lustgevoelens voor zijn moeder, maar aangezien dat een taboe is, zegt diegene dat zijn lustobject niet zijn moeder is, maar een dubbelganger. De huidige verklaring is totaal anders. Iemand met het syndroom van Capgras heeft tegenwoordig een hersenletsel waardoor hij of zij dierbaren wel herkent, maar geen emotionele herinneringen meer bij hen ervaart. Het brein concludeert daarom als het ware: dan kan het die persoon niet zijn, dus moet het wel een dubbelganger zijn.'

Veel van Draaisma's wetenschappers konden niet vermoeden dat hun naam ooit als eponiem zou eindigen. Zo werd Alzheimer gezien als syfilisexpert, was Parkinson vooral beroemd om zijn fossielencollectie en ging het hoofdwerk van Gilles de la Tourette over hysterie. Draaisma: 'Ontdekkingen komen altijd pas achteraf en soms echt veel later tot stand. Om de geschiedenis in te gaan als ontdekker is het niet alleen nodig dat je een ontdekking hebt gedaan, maar ook dat iemand erop wijst dat jij die ontdekking hebt gedaan. Een eponiem is een soort eerbewijs, dus dat moet van anderen komen. Maar omdat dat eerbewijs vaak later komt, veelal pas na de dood van de ontdekker, kan het vóórkomen dat de reputatie die de ontdekker bij leven had een andere was dan tegenwoordig.'

Afwezige blik

Op een zelfde wijze kon het gebeuren dat de diagnostiek van een stoornis zo veranderde, dat de oorspronkelijke patiënten officieel niet meer onder de huidige stoornis

vallen. Zoals met het syndroom van Asperger, een aan autisme verwante stoornis. Draaisma: 'De DSM (diagnostisch handboek voor psychische aandoeningen) beschrijft gedragscriteria volgens observeerbare verschijnselen in het gedrag van personen. Asperger dacht veel meer in verklaringen. Daarmee heeft hij allerlei eigenschappen en kenmerken opgenomen die nu niet meer gehanteerd kunnen worden. Hij beschrijft bijvoorbeeld de afwezige blik van zijn jonge patiënten. Tja, hoe objectiever je een afwezige blik? Dat soort kenmerken zit niet in de huidige diagnostiek verwerkt en daarmee zijn verschillen in de diagnostische criteria ontstaan. Sommige mensen vinden daarom dat de kinderen die Asperger beschreef, helemaal geen Asperger hadden.'

Wegmoffelen

Geen van de door Draaisma beschreven onderzoekers waren echt de oorspronkelijke 'ontdekkers' van hun eponiem. En in sommige gevallen moesten wetenschappers andere ontdekkers zelfs een beetje wegmoffelen alvorens ze hun eponiem in ontvangst konden nemen. Zo werd de hersenwetenschapper Broca belaagd door de zoon van een rivaal, iemand die al eerder het 'gebied van Broca' had ontdekt. Draaisma: 'Bij Broca was het verkrijgen van het eponiem echt een kwestie van macht. Broca had toegang tot belangrijke wetenschappelijke genootschappen en publiceerde in de juiste tijdschriften. Zijn rivaal had dat allemaal niet. Dat was gewoon een huisarts uit de provincie. Het grappige van Broca was verder dat hij pas twee jaar na de zogenoemde ontdekking van het gebied van Broca begreep wat hij eigenlijk had ontdekt. Je zou kunnen zeggen dat Broca zijn eigen ontdekking ontdekte.'

Vrouwen en 'primitieven'

Iets waar Broca ook goed in was, was meetresultaten zo interpreteren dat ze pasten in de maatschappelijke opvattingen. 'Broca deed onderzoek naar de verschillen in hersenen van mannen en vrouwen, stads- en plattelandsbewoner, blanke en zogenaamd primitieve rassen. En zelfs met de meest objectieve technieken, de beste meetinstrumenten en exacte uitkomsten, wist hij toch alleen die uitkomsten naar voren te laten komen die in het verlengde lagen van wat er in de maatschappij gedacht werd.' Namelijk dat vrouwen, plattelandsbewoners en 'primitieven' minder hersenvolume hadden en ook nog eens vooral gebruik maakten van hun rechterhersen helft, het zogenaamde 'volgzame' brein.

Ideeën die volgens Draaisma nog steeds niet verdwe-

Ontregelde geesten, door Douwe Draaisma, Historische Uitgeverij, isbn 906554450X, 2006, € 27,50

'Ontdekkingen komen altijd pas achteraf tot stand'

nen zijn en nog altijd onderzoeksresultaten beïnvloeden: 'Veel onderzoek naar verschillen tussen de linker- en rechterhersen helft loopt in banen die doortrokken zijn van maatschappelijke opvattingen. Nog altijd overheerst het beeld dat mannen meer links en vrouwen meer rechts dominant zijn. En alle neurologische uitkomsten in deze specialisatie worden in die sfeer getrokken. Je hoopt dat dit soort theorieën uiteindelijk worden weerlegd. Maar waarschijnlijk verdwijnen ze gewoon stilletjes zodra de maatschappelijke ideeën waarbinnen ze betekenis hebben, verdwijnen.'

► TEKST

JONNA BRENNINKMEIJER

Voorjaarsdiners

12 april 2007

➔ GRONINGEN NIETS BOVEN GRONINGEN

Met de skyline van Groningen als decor ontvangt **Sibrand Poppema**, decaan van de medische faculteit, u in de prachtig gelegen Paalkoepel aan het Paterswoldsemeer. In dit oorspronkelijke theehuis, dat dateert uit het begin van de vorige eeuw, wordt de bijzondere band tussen RUG en regio duidelijk. De lezing van **Stiaan Baker**, bijzonder hoogleraar Groningse taal en cultuur aan de RUG, staat geheel in het teken van Groningen en het Groningers. Hij

illustreert vanuit eigentijds wetenschappelijk onderzoek het dynamische karakter van deze streektaal. Ofwel: Hoe 'de boksem' ons kan knellen en hoe we last kunnen hebben van een staart...

Dirk Nijdam, directeur van Marketing Groningen en RUG-alumnus Kunst en Kunstbeleid, gaat in zijn lezing in op het vermarkten van het 'product Groningen'. Hoe verkondig je zake-lijk dat 'Er niets boven Groningen gaat' zonder te vervallen in chauvinisme?

➔ EINDHOVEN HET BEWEEGLIJKE BREIN

Geert Sanders, directeur Alumni-relaties & Fondswerving ontvangt u in Eindhoven in het Evoluon. In deze vliegende schotel van beton staat 'Het beweeglijke brein' centraal. Kunnen we ontrafelen welke hersengebieden actief zijn bij verliefdheid? **Gert ter Horst**, hoogleraar en directeur van het Neuro-imaging Centre en onderzoeksschool BCN (Behavioral, Cognitive and Neurosciences) van de RUG, legt uit hoe onze grijze massa te werk gaat bij heftige emoties als verliefdheid, angst en pijn. Deze hersenonderzoeker legt uit

hoe de mens met zijn nogal grote cortex zijn emoties – deels – in bedwang houdt. Over de subtiele samenwerking van hersenen, spieren en zintuigen gaat de lezing van **Theo Mulder**, directeur Onderzoek bij de KNAW en voormalig hoogleraar Bewegingswetenschappen bij de RUG. Hij licht aan de hand van recent hersenonderzoek toe hoe het mogelijk is om bewegingen (opnieuw) aan te leren slechts door de bewegingen van anderen te observeren of zich die voor te stellen.

➔ LEEUWARDEN DE KRACHT VAN RELIGIE

Bert Verveld, algemeen directeur van het Bureau van de Universiteit, ontvangt u in de Koperen Tuin in Leeuwarden. Dit restaurant, genoemd naar de roman van Simon Vestdijk, ligt in de Prinsentuin, eens de lusthof der Nassaus die in 1648 werd aangelegd op de stadswallen van Leeuwarden.

Hetty Zock, bijzonder hoogleraar Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid aan de RUG, behandelt in haar lezing 'Wat doet religie met mensen en wat doen

mensen met religie?' En hoe komt het dat religie zo vaak 'misbruikt' wordt om geweldsdaden te rechtvaardigen? **David Bos**, hoofdredacteur van het maandblad *Geestelijke volksgezondheid* en docent aan de International School for Humanities and Social Sciences, spreekt over de uitwerking die bidden kan hebben volgens de religieuze verbeelding. Ter illustratie gebruikt hij ondermeer twintigste-eeuwse protestants-christelijke jeugdlectuur.

Boeiende lezingen tijdens een bijzondere maaltijd

Speciaal voor haar alumni organiseert de RUG op donderdag 12 april 2007 op vijf bijzondere locaties in Nederland haar voorjaarsdiners. U bent van harte uitgenodigd om in een informele sfeer andere alumni en bestuurders van de universiteit te ontmoeten. Tussen voorgerecht en toetje kunt u genieten van twee boeiende lezingen over interessante maatschappelijke en wetenschappelijke onderwerpen. De bijeenkomst duurt van circa 17.30 uur tot 22.30 uur.

→ DEVENTER

MADE IN CHINA, DE OPKOMST VAN EEN NIEUWE WERELDMACHT

In het centrum van Deventer, op loopafstand van het treinstation, ontvangt **Simon Kuipers**, voorzitter van het College van Bestuur, u in het statige herenhuis Bekedam. De geschiedenis van deze bijzondere locatie is terug te voeren naar de Vroege Middeleeuwen. In de prachtige 17e- en 18e-eeuwse stijlkamers staat het thema Made in China centraal. Door de explosieve economische groei zijn Chinezen in rap tempo rijker aan het worden. **Peter Ho**, hoogleraar International Development Studies en directeur van het Centre for Development Studies van de RUG, analyseert in zijn voordracht de drijvende krachten

achter deze ontwikkeling. Ho is expert op het gebied van duurzame en ruimtelijke ontwikkeling, in het bijzonder de daaraan gerelateerde beleids- en sociaal-economische vraagstukken. De snelle economische en industriële inhaalslag van China kost niet alleen het westerse bedrijfsleven hoofdbrekens. Ook het Japanse bedrijfsleven moet zich herpositioneren om de concurrentie in de regio de baas te blijven. In zijn lezing vertelt **Joop Stam**, hoogleraar Economie en Management in Pacific Azië, hoe Japan worstelt met zijn Oost-Aziatische concurrenten Zuid-Korea en China.

→ AMSTERDAM

DE OPMARS VAN INTERNET

In de sfeervolle locatie van het Koffiehuis van de Koninklijke Hollandsche Lloyd wordt u ontvangen door gastheer **Koos Duppen**, lid van het College van Bestuur. Tussen voorgerecht en toetje staat de communicatie van de 21ste eeuw centraal. **Egon Berghout**, hoogleraar Information Management, vertelt over het nut van ICT en waarom er zoveel misgaat. Organisaties slaan veelal aan het automatiseren zonder duidelijk doel voor ogen, wat uiteindelijk miljoenen

euro's aan schade kan opleveren.

Inez Groen, medewerker van het jongeren advies-, reclame- en communicatiebureau Keesie en co-auteur van het boek *Generatie Einstein. Slimmer, sneller en socialer: communiceren met jongeren van de 21ste eeuw* behandelt in haar lezing het effect van internet op de nieuwe generatie. Wat zijn de voordelen en gevaren van communiceren via het wereldwijde web en hoe daar mee om te gaan? En, zijn internetvrienden wel echte vrienden?

AANMELDING

Deelname aan het Voorjaarsdiner kost € 55,- per persoon (€ 50,- voor alumnipashouders). Per locatie is er een maximum aantal deelnemers. Aanmelden kan tot 20 maart 2007. Deelnemers krijgen in de week van 2 april 2007 een entreebewijs en informatie toegestuurd.

Stuur uw aanmeldingsformulier, o.v.v. 'Voorjaarsdiner 2007' op de envelop, naar:

Rijksuniversiteit Groningen
Alumnirelaties & Fondswerving
t.a.v. Lidy Bosker
Postbus 72
9700 AB Groningen

Het programma kan nog gewijzigd worden.
Voor meer informatie:

www.rug.nl/alumni
a.h.bosker@rug.nl
telefoon (050) 363 46 84

AANMELDINGSBON VOORJAARSDINER 12 APRIL 2007

locatie	aantal aanmeldingen	
naam en voornaam		m/v
studierichting en afstudeerjaar		
straat en huisnummer		
postcode en woonplaats		
telefoonnummer overdag		
e-mail		
bankrekening		
bijzonderheden (vegetarisch, dieet etc.)		
naam en voornaam introduc�e(s) 1		m/v
2		m/v
aantal alumnipashouders	x € 50,00 = €	
aantal personen zonder pas	x € 55,00 = €	
totaal	€	

Hierbij geef ik Alumnirelaties (bankrekening 55.36.84.655) toestemming eenmalig het totaalbedrag voor de toegangskaat(en) af te schrijven van mijn rekening*.

datum handtekening

* Intrekking van de machtiging is bij eenmalige machtigingen niet mogelijk.
Bij verhindering dient u tijdig contact op te nemen met Alumnirelaties.
Annulering is niet kosteloos.

Alles heeft een ritme

Winter. Krijgen we een Elfstedentocht? Wordt het een witte kerst? Met wie vieren we oud en nieuw? Sommige dieren kunnen zich er niet druk om maken en genieten de hele winter lang in hun holletje van een welverdiende slaap. Maar slapen ze wel echt? Serge Daan, hoogleraar Gedragsbiologie aan de RUG, ontdekte dat niets is wat het lijkt bij een winterslaap. Daan kreeg voor zijn onderzoek naar de timing van gedrag in Japan de fameuze International Prize for Biology.

Vleermuizen, hazel- en eikelmuizen, wilde hamsters: allemaal dieren in Nederland die een winterslaap houden. 'Het is een bezuinigingsmaatregel,' legt Serge Daan uit. 'Tijdens de winterslaap wordt de thermostaat uitgezet en dat bespaart energie. Hierdoor koelt het lichaam af tot de omgevingstemperatuur – soms wel tot nul graden.' Het eigenaardige is dat bijna alle winterslapers ongeveer elke tien à twintig dagen een korte 'warme periode' doormaken waarin ze gedurende een halve dag hun lichaams-temperatuur van zo'n 35°C terugkrijgen. Dit periodiek opwarmen kost de dieren bijna al het lichaamsvet dat ze hebben opgespaard tijdens de zomer. 'Tijdens die warme periodes doen ze verder niks. Ze zitten alleen maar in hun holletje. Waarom doen ze dat?' Als promovendus al probeerde Daan een antwoord te vinden, maar hij kwam er niet uit. 'Tot ik later in mijn carrière een

brainwave kreeg: misschien gaan ze wel slapen tijdens het opwarmen.'

Slaapgebrek

Tot dat moment nam men aan dat winterslapers in een diepe slaap zaten. 'Ik dacht: misschien slapen ze wel niet echt en hebben ze last van slaapgebrek dat ze tijdens die warme periodes moeten inhalen.' Deze theorie wordt door recent onderzoek ondersteund. 'Het lijkt erop dat er tijdens de winterslaap een soort degeneratie van neuronen plaatsvindt, die wordt teruggedraaid tijdens de warme periode. Dat was heel mooi: de legpuzzel viel in elkaar. Andere onderzoekers vinden het leuk om een eiwit of een gen te vinden – een causaal schakeltje in een bepaald proces. Ik vind het leuker om me bezig te houden met de grote lijnen.' Daan voegt eraan toe: 'Maar al dit werk kon

‘Ik dacht: misschien slapen ze wel niet echt’

alleen gedaan worden dankzij de inzet van talloze studenten en promovendi.’

Japane keizer

Al decennia doet Daan spraakmakend onderzoek op het gebied van de chronobiologie en de gedragsbiologie. ‘De timing van gedrag, zo zou je mijn werk kunnen samenvatten. Hoe dieren en mensen hun tijd indelen en verdelen over verschillende activiteiten. En wat daarbij de invloed is van dag-, nacht- en seizoenswisselingen.’

Het is niet onopgemerkt gebleven. Daan heeft op 20 november de International Prize for Biology 2006 gekregen – een van de belangrijkste prijzen in de biologie. De prijs werd in Tokio uitgereikt in aanwezigheid van de Japane keizer. Daan: ‘Fantastisch! Een ongelooflijke eer.’

Functie slaap

Daan wordt gefascineerd door slaap. ‘De precieze functie ervan is een van de grote onopgeloste vragen in de gedragsbiologie. Slaap is in ieder geval essentieel. Een rat die continu wakker wordt gehouden, gaat in een maand dood. Er wordt in de slaap iets hersteld in de hersenen, daar zijn alle onderzoekers het inmiddels wel over eens. Maar wat wordt er hersteld? Daar zijn verschillende theorieën over, maar bewijzen ontbreken.’ Daan vindt zelf de glycogentheorie, tien jaar geleden ontwikkeld in Stanford, het meest interessant. ‘Volgens deze theorie wordt er tijdens de slaap glycogeen aangemaakt in de hersenen voor noodgevallen. De hersenen kunnen namelijk alleen glucose als energiebron gebruiken en als dat niet voorhanden is, kan glycogeen razendsnel omgezet worden in glucose. Volgens een andere theorie worden tijdens de slaap de verbindingen tussen hersencellen onderhouden. Zelf vermoed ik dat er meerdere functies gediend worden tijdens de slaap.’

Biologische klok

Hoewel de functie van slaap nog in nevelen gehuld blijft, weten we dankzij het onderzoek van Daan meer over de regeling. Samen met zijn collega's Beersma en Borbély heeft Daan daarover begin jaren tachtig de succesvolle ‘tweeprocessen-theorie’ ontwikkeld, die nog steeds toonaangevend is in het vakgebied. Daan: ‘Zolang je wakker bent, stijgt je behoefte aan herstel – tot je vermoeid raakt en wilt slapen. Tijdens de slaap neemt die behoefte weer af.’ Dit eerste proces wordt gesynchroniseerd door een tweede proces, het zogenaamde circadiane ritme: de

inwendige, ongeveer 24-uursklok. Deze biologische klok wordt beïnvloed door licht en donker en loopt daardoor synchroon met het dag- en nachtritme.

Naar die synchronisatie wordt in Groningen veel onderzoek gedaan. Het effect van licht en donker op ons gedrag wordt soms nogal onderschat, meent Daan. ‘We denken dat we dankzij kunstmatig licht daarvan onafhankelijk zijn geworden. Maar we zijn buitengewoon strikt in de tijden waarop we naar bed gaan en weer opstaan. Onze biologische klok heeft nog steeds grote invloed.’

Philips

Samen met enkele Nederlandse onderzoeksgroepen en bedrijven zoals Philips hebben de Groningse chronobiologen zich onlangs verenigd in het Centre for Timing Research. Daan: ‘De biologische klok is van grote invloed op ons welzijn. Kijk naar de gevolgen van een jetlag of het werken in ploegendiensten. Er ontstaan allerlei conflicten tussen onze biologische klok en de maatschappij. Gezamenlijk willen we kijken hoe we dit soort problemen op kunnen lossen.’

Daarbij gaat het om een reeks praktische vragen. Hoe optimaliseer je zomer- en wintertijd of werk- en schooltijden? Wat is de invloed van de kleur van het licht? ‘Het spectrum van natuurlijk licht verandert in de loop van de dag. Kunnen we die informatie gebruiken bij de ontwikkeling van nieuwe verlichtingssystemen, waardoor we beter wakker worden?’ Het verbeteren van medische therapieën is een andere mogelijke toepassing. ‘Alles in ons lichaam heeft een ritme. Maar niet elk orgaan bereikt zijn pieken en dalen op hetzelfde moment. Bij het geven van medicijnen of bestralingen kun je daar rekening mee houden.’

Genen

Sinds hij vorig jaar 65 werd, is Daan gestopt met het leiden van de vakgroep Gedragsbiologie. ‘Maar ik ga gewoon door met het doen van onderzoek en het begeleiden van studenten. Ik blijf het een zeer aantrekkelijk vakgebied vinden. Vooral omdat er zo'n directe link gelegd kan worden tussen bepaalde genen en de timing van gedrag. Dat is bijzonder. Bij de meeste gedragingen, agressie bijvoorbeeld, is het heel moeilijk te zeggen hoe ze moleculair veroorzaakt worden.’ Een ander aspect dat Daan erg aanspreekt is de interdisciplinariteit. ‘Op congressen over mijn vakgebied kom je mensen tegen uit alle wetenschappelijke windrichtingen: psychiaters, wiskundigen, botanici, zoölogen, psychologen, noem het maar op. Prachtig!’

► TEKST

EDWIN VAN LACUM

Twintig jaar Seniorenacademie in Groningen

Belangstellend én kritisch

Na twintig jaar staat Hoger Onderwijs Voor Ouderen in Groningen nog altijd voor: enthousiaste vijftigplussers die hun honger naar kennis in collegebanken komen stillen. Maar vergeleken met 1986 is er ook veel veranderd. 'De tweede-kansgedachte is eraf,' zegt eindverantwoordelijke Jacqueline Kampman.

Marcel Zwitser maakt zijn publiek lekker: 'Ik heb twee dvd's meegenomen, daar kunt u zich op verheugen.' Maar voor de docent het licht uitdoet en trakteert op fragmenten uit Carmen, geeft hij een prikkelend college over Italiaanse opera in de negentiende eeuw. 'Denk Verdi weg en er blijft eigenlijk niet veel meer over van het gegeven dat Italië het land van de opera zou zijn.'

We schrijven een herfstmiddag in 2006, het jaar dat het Groningse Hoger Onderwijs Voor Ouderen (HOVO) twintig jaar bestaat. In een bovenzaaltje van de Universiteitsbibliotheek hangt een groep vijftigplussers aan Zwitsers lippen. De musicoloog vertelt over Arrigo Boito, componist, die met een beurs naar Parijs vertrekt en daar concludeert dat de Italianen 'een stelletje klojo's zijn', vergeleken bij bijvoorbeeld de Duitsers. Boito wil een daad stellen. En komt in 1868 met Mefistole, een opera zo ambi-

tieus dat het stuk niet gepruimd wordt in Italië. Zwitser: 'Regelrechte vechtpartijen bij de première.' Boito's huzarenstukje maakt wel dat grootmeester Verdi kort daarop het bijltje erbij neergegoid heeft. 'Hij laat het initiatief aan volgende generaties.'

Snel verspreid

Maar liefst duizend cursisten volgen de eerste helft van 2006 een cursus, vertelt Jacqueline Kampman een dag later. Kampman is coördinator van de Seniorenacademie. Die organiseert de Groningse HOVO-cursussen. Zo'n vijftig staan er inmiddels in de halfjaarlijkse programmagids. In 1986 begon het voorzichtig, als initiatief van studenten psychologie die nieuwsgierig waren naar de effecten van leren bij ouderen. 'De belangstelling was er meteen', blikt Kampman terug. 'De eerste herfst meldden zich honderd belangstellenden. Er konden er vijftig geplaatst

SENIORENACADEMIE

Op de kop af twintig jaar kunnen vijftig-plussers in Groningen, zonder vooropleiding, meedoen aan hoger onderwijs voor ouderen (HOVO). De Senioren-academie biedt jaarlijks tientallen cursussen aan van zes tot tien hoor- en/of werkcolleges. Ook verzorgt de Seniorenacademie excursies, reizen en driedaagse lesprogramma's, vooral in de lente. Naast Groningen kunnen cursisten van de Seniorenacademie ook

op locatie in Emmen terecht. Het hoger onderwijs voor ouderen trekt belangstellenden uit Groningen, Drenthe en zelfs Duitsland. Een trouwe cliënte woont op Schiermonnikoog. Wie een te laag inkomen heeft om een cursus zelf te betalen, kan aankloppen bij een speciaal steunfonds. Ander leuk detail: Sommige 'hovisten' helpen bij wetenschappelijk onderzoek.

www.hovoseniorenacademie.nl

Studentensteden zijn leuk voor studenten, maar niet voor de mensen die er gewoon moeten leven. Ik heb niets tegen studenten in de collegezaal, ze worden elk jaar vriendelijker, leergieriger en gedisciplineerder. Nog aangenamer is het persoonlijke contact tijdens een scriptiebespreking of studiereis. Het is de belangrijkste reden waarom ik het nog aan de universiteit uithoud. Anders was ik allang op de vlucht geslagen voor de alsmaar toenemende bemoeizucht van de bureaucraten die steeds maar weer aantonen voor onderwijs en onderzoek geen enkele belangstelling te hebben.

Maar zodra studenten zich buiten de universiteit als student (en anders kunnen ze niet, want het zijn nu eenmaal studenten) manifesteren, dan verpesten ze de sfeer voor de anderen. Ze bezetten het stadscentrum als een zwerm sprinkhanen en jagen de gewone mens weg, uit hun vertrouwde cafés en restaurants, winkels en theaters. Er is een verschil tussen studentensteden en steden waar ook studenten leven en werken. Het heeft met omvang en verhouding te maken. Als de stad wat bevolkingsaantal en omvang groot genoeg is, zoals Amsterdam, verdwijnen tienduizenden studenten in het grotere geheel en geven er hoogstens een pikant kleurtje aan. Leiden is precies omgekeerd, de stad is te klein om de duizenden studenten te absorberen, ze domineren daardoor de stad en eisen vrijheden die anderen niet gegund worden. Bovendien is zo'n studentenstad economisch ook zeer afhankelijk van de universiteit en de studenten. En dat geldt niet alleen voor cafébazen en huisjesmelkers, maar ook voor winkels en het bedrijfsleven dat profiteert van de aanwezigheid van de universiteit. Dat voelen studenten en niet-studenten en is een bron van verzwegen irritatie en frustratie bij de niet-studenten. Bestuurders wrijven nog eens zout in de wonden door steeds maar te roepen hoe blij ze zijn een echte studentenstad te zijn. Ja, wat moeten ze anders, ze leven ervan. Groningen is jammer genoeg net te klein en is daardoor een studentenstad. Hoe de stad ook fysiek door studenten wordt beheerst, blijkt uit de ondoordringbare chaos op het plein voor het Academiegebouw, op zich een prachtig plein (als je tenminste kijkt met je rug naar de afschuwelijke nieuwbouw van Universiteitsbibliotheek). Maar door de week staan er zoveel fietsen, dat je gewoon halsbrekende toeren moet uithalen om het plein over te steken. Vandaar spreidt de studentenplaag zich zonder pardon uit over het stadscentrum.

Ik houd van Groningen, op Amsterdam na de prettigste stad van Nederland. Jammer dus dat Groningen een studentenstad is. Ik herzie mijn mening als er een parkeerverbod komt voor fietsen op het plein voor het Academiegebouw.

Koen Koch

hoogleraar Internationale Betrekkingen RUG

worden.' Wat in Groningen begon, verspreidde zich snel: vijftien universiteiten en hogescholen bieden tegenwoordig hoger onderwijs voor ouderen.

In het UB-zaaltje steekt een mevrouw haar vinger op. Zwitser zegt dat Verdi met pensioen ging in 1870, maar hoe zit het dan met zijn latere opera's Othello en Falstaff? Klopt, complimenteert Zwitser de cursiste. 'Zijn beste werken schreef Verdi na die tijd nog, met Boito als librettist.' De oplettende mevrouw staat model voor de gemiddelde HOVO-cursist: belangstellend én kritisch. Precies de reden dat de senioren tegenwoordig in principe niet meer, zoals vroeger soms gebeurde, aanschuiven bij reguliere colleges. Kampman: 'Gewone studenten willen zo snel mogelijk door de tentamenstof gaan, onze cursisten stellen vragen.'

Voor de lol

In twintig jaar is er veel veranderd. Voorkennis wordt nog steeds niet gevraagd, maar het niveau van de cursisten is gestegen, aldus Kampman. En de verhouding man-vrouw is zo'n beetje fifty-fifty. Aanvankelijk leek het ouderen-onderwijs een broertje van de moedermavo. Er kwamen vooral vrouwen op af die nooit de kans hadden gehad te studeren. Nu melden zich bij de Seniorenacademie over-

► vervolg op pagina 20

► vervolg van pagina 19

wegend deelnemers die na een carrière of anderszins druk leven voor de lol hun kennis willen uitbreiden. Kampman: 'De tweede-kansgedachte is er af. Die eerste lichten hadden iets van: Wij wilden graag studeren, maar konden het niet, bijvoorbeeld door de oorlog. Nu krijgen we deze kans.' Plannen om het HOVO te laten gelden als vooropleiding voor een reguliere universitaire studie verdwenen overigens snel weer van tafel.

Vroeger werd er echt tentamen gedaan. Zat iedereen in een grote zaal te pennen en waren er certificaten. Ook dat gaat nu anders. Kampman: 'In principe kan iedereen die dat wil tentamen doen. Maar het is altijd een meeneem-tentamen voor thuis, met begripvragen.' In de operaklas zal Heim Meijerink vermoedelijk niet over zo'n toets beginnen. De voormalig hoofdinspecteur in het voortgezet onderwijs, die met echtgenote Joke in de collegebanken zit, maakt niet eens aantekeningen. Waarom zou hij ook? Meijerink is voor zijn plezier gekomen. 'Ik onthoud niks. Alleen de grote lijnen blijven hangen.'

Bevlogen

Kampman kent cursisten die al vanaf het prille begin meedoen. 'Een mevrouw is al aan haar negenenzestigste cursus toe.' Vaak volgen mensen meerdere collegereksen per seizoen. Mond-tot-mond-reclame levert telkens veel belangstellenden op. Zo zitten in de klas van Marcel Zwitser senioren die lovende verhalen hebben gehoord over de bevlogen docent, die op meer plaatsen in het land HOVO-cursussen geeft. Maar het onderwerp muziek ligt de ouderen sowieso goed. Net als filosofie, kunstgeschiedenis en architectuur. Ook de literatuur- en schrijfcursussen doen het goed. Kampman: 'Daar hebben mensen belangstelling voor.' In 2007 is er, bij wijze van experiment, ook een wiskundecursus.'

'We gaan in eerste instantie rustig door,' zegt de Seniorenacademie-coördinator, gevraagd naar plannen voor de komende twintig jaar. Wel zou de samenwerking met het Groningse hbo intensiever mogen. Ook zou Kampman een groter beroep willen doen op oudere docenten. Het docentenkorps van nu bestaat uit een enkele emeritus, freelancers zoals Zwitser en enige docenten van de RUG. Maar die laatste zijn lastig te krijgen. 'Zij hebben al een baan aan de universiteit en zitten erg vast in hun programma.' Kampman weet echter zeker dat zich onder afgezwaaide docenten een reusachtig potentieel aan HOVO-leerkrachten bevindt. 'Mensen die onze cursussen volgen zijn er volledig van overtuigd dat je op je vijfenzestigste niet uitgerangeerd bent. In lijn met die gedachte mag je veronderstellen dat docenten ook niet met vijfenzestig afgeschreven zijn. Zij hebben nog een boel te vertellen.'

► TEKST ELLIS ELLENBROEK

► FOTO MICHEL DE GROOT

Winnaars Amy van Markenprijs

Aan de alumni Edith Koenders (Scandinavistiek) en Diederik Grit (Nederlands) is de Amy van Markenprijs uitgereikt voor hun gezamenlijke vertaling van *Het gelukkige Arabië*, een roman van de Deense auteur Thorkild Hansen. Deze vertaling verscheen in 2005 bij Uitgeverij De Geus te Breda. De tweejaarlijkse vertaalprijs werd dit jaar voor het eerst uitgereikt en is ingesteld door de Stichting Christina Leonora. Deze stichting beoogt de kennismaking van het Nederlandstalige publiek met de Scandinavische literatuur te bevorderen. De prijs is vernoemd naar professor Amy van Marken, de 'Grand old lady van de Scandinavistiek', die lange tijd aan de RUG verbonden was.

www.leonorachristina.nl

BIG-congres Open Innovatie

BIG, de faculteitsvereniging van Bedrijfskunde, houdt op 10 mei 2007 haar jaarlijkse congres, deze keer over open innovatie onder de titel 'Breaking Boundaries'. Bij innoveren met de luiken wijd open zullen onder andere technologische ontwikkelingen als het internet, open source en virtual communities een grote rol spelen. Niet alleen een interessant congres voor bedrijfskundigen, maar ook voor technische wetenschappers en juristen. RUG-alumni krijgen korting op de deelnamekosten.

www.bigcongres.nl

TIJD VOOR VERANDERING?
Bent u afgestudeerd aan de RUG en op zoek naar (ander) werk? In het kader van life long service biedt het Loopbaan Advies Centrum (LAC), expertisecentrum voor hoger opgeleiden, u graag haar producten en diensten aan. Het LAC is een onderdeel van de Rijksuniversiteit Groningen met jarenlange expertise met hoger opgeleiden.

WAT HEEFT HET LAC U TE BIEDEN?
U kunt bij ons terecht voor loopbaanbegeleiding in brede zin. Maatwerk is ons motto. Misschien bent u op zoek naar een baan en kunt u daar handvatten bij gebruiken. Het kan ook zijn dat u aan het werk bent, maar iets anders wilt. In beide gevallen kan het LAC iets voor u betekenen.

ENKELE MOGELIJKHEDEN

Individueel	Individueel of groepsgewijs
• Loopbaanadviesgesprek	• Koersen op werk; grondige zelfanalyse
• Carrièrescan	• Kwaliteitsworkshop; meer zicht op wat u in huis heeft
• Netwerkcoaching	• Sollicitatietraining (losse modules ook mogelijk)

WE HETEN U VAN HARTE WELKOM!

Loopbaan Advies Centrum, expertisecentrum voor hoger opgeleiden

Bezoekadres: Uurwerkersgang 10, Groningen
Tel. (050) 3638066
Email: lac@rug.nl

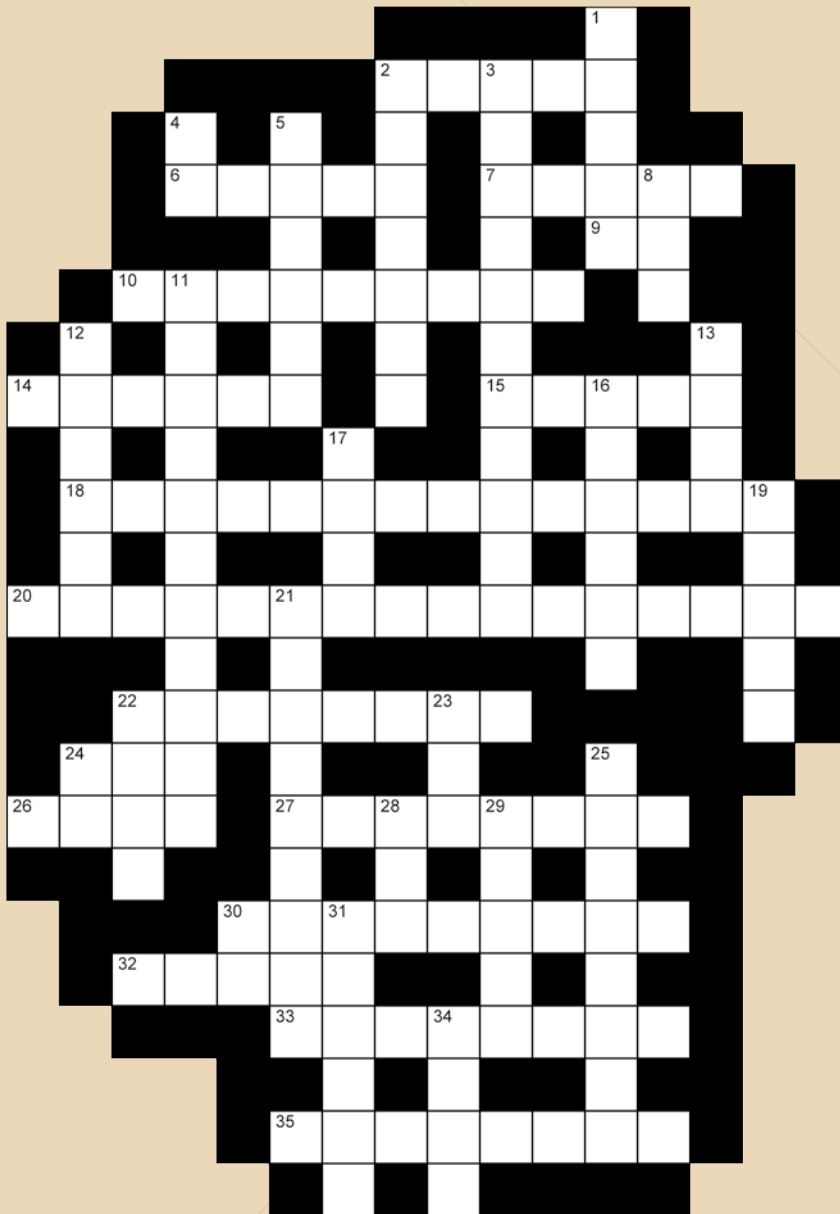
 www.rug.nl/lac

Loopbaan Advies Centrum, expertisecentrum voor hoger opgeleiden.

Jelmer Steenhuis (52) is een beroemdheid in puzzelland. De alumnus rechten is sinds 1987 maker van de wekelijkse *Scrypto* in de NRC. Aanvankelijk combineerde hij deze uit de hand gelopen hobby met zijn baan als advocaat, maar sinds 1997 runt hij in Amsterdam zijn eigen puzzelbedrijf: Studio Steenhuis. Exclusief voor dit kerstnummer van *Broerstraat 5* maakte hij een cryptogram. En met lichte trots meldt hij erin geslaagd te zijn alle woorden betrekking te laten hebben op Groningen. Was het ontwerpen voor Steenhuis beslist een 'sentimental journey', voor u als oplosser zal dat niet anders zijn.

Liever puzzelen dan pleiten

CRYPTOGRAM

Horizontaal

- 2 Bode die per definitie op tijd komt (5)
- 6 Zachtgeworden toelage (5)
- 7 Hij had een paard (5)
- 9 Zinsbode of Zusters (2)
- 10 Smeuïge gracht (9)
- 14 Er gaat toch iets boven Groningen (6)
- 15 Rinus of Fré Meis (5)
- 18 Daar liggen cocktailslachtoffers (14)
- 20 Academische titel van 25 verticaal (5+11)
- 22 Handhaaft zich nog aan de Grote Markt (8)
- 24 Schrijvende econoom (3)
- 26 Van den __, circuleert nog steeds door de stad (4)
- 27 De nieuwe voetbaltempel kent een minimaal onderpand (8)
- 30 Borrel die je blijft heffen (9)
- 32 Naar dat familied is een plein en een straat vernoemd (5)
- 33 Die straat is de basis van de eerste letter (4+3+1)
- 35 Plek voor hengelaars (8)

Verticaal

- 1 Die kunstenaarsgroep is echt iets voor boeren (5)
- 2 Dat Word-bestand gaat nog via de brievenbus, typisch voor de universiteit (7)
- 3 Een doorgedraaide grijsaard wordt met een komma lang en statig (1+4+6)
- 4 Boekenverzameling (2)
- 5 Is gebouwd op een eiland (6)
- 8 Steenharde introductie (3)
- 11 Vindt plaats in de herfst (11)
- 12 Augurken die Berend vergeeft afschoot (6)
- 13 Trekplek na het stappen (4)
- 16 Bragi of Mira (6)
- 17 Dierengeluid van buiten de sociëteit (4)
- 19 Als onderwijsinstrument moet dit vervoermiddel oud zijn (5)
- 21 Wijk waar veel gekwaakt wordt (9)
- 22 Meisje van de Oosterstraat (4)
- 23 Leerknecht met promotiekansen (3)
- 24 __ Daalemmer (2)
- 25 Komt na Willem en voor die van de voornaam van 29 verticaal (8)
- 28 Academisch deel van een boek (3)
- 29 Bij deze kunstenaar hoort spelen (5)
- 30 Academische stop (1+1 of 2)
- 31 Uitgesproken begin (6)
- 34 Stroomt langs Delfzijl (4)

Wie de goede oplossing vóór 15 januari 2007 inzendt naar Redactie Broerstraat 5, RUG, Postbus 72, 9700 AB Groningen, of redactieB5@rug.nl maakt kans op een prijs van € 50, € 30 of € 20, te besteden in de RUG-Winkel (www.rug.nl/winkel). Vergeet niet uw naam en adres te vermelden.

Alumni Actief

Ook in 2007 worden er weer volop activiteiten georganiseerd voor oud-studenten door de alumni-verenigingen van faculteiten en vakgroepen. Het zijn vaak even zoveel gelegenheden voor kennisoverdracht, om te netwerken en natuurlijk ook voor gezelligheid. Voor meer informatie over RUG alumniactiviteiten en de alumniverenigingen: www.rug.nl/alumni of bij de Alumni Relations Officer Lidy Bosker a.h.bosker@rug.nl

Foto Reinier Wieling

Alumnidag Hebban olla vogala

De vereniging voor alumni Nederlandse Taal- en Letterkunde, Hebban olla vogala, organiseert op **zaterdag 9 juni 2007** een alumnidag voor haar leden. Op het programma staat allereerst een inspirerende lezing van Marcel Bax met de titel *De onderkant van de retorica. Rituele retorica en de rationalisering van verbale interactie*. Daarna maken we onder leiding van een deskundige gids een stadswandeling met als thema Poëtisch (Academisch) Groningen. We nodigen jullie alvast van harte uit voor deze middag! Nadere informatie volgt. Via de nieuwe weblog www.hebbanollavogala.nl willen wij de contacten met onze alumni Nederlands nog beter onderhouden. Op deze site kan je je ook opgeven als lid van de vereniging.

Website Alumani verbouwd

De website van Alumani, vereniging van oud-studenten Duits, is onlangs verhuisd naar www.alumani.nl en aansluitend grondig verbouwd. De site geeft nu een duidelijk overzicht van de activiteiten die zijn georganiseerd en biedt daarnaast de gebruikelijke informatie, zoals een agenda met het actuele programma en de relevante contactadressen. De webruimte is gratis ter beschikking gesteld door een van de leden. Momenteel is een service in ontwikkeling die ruimte biedt aan de vele bedrijven die gerund worden door leden van de vereniging. Zij kunnen hun logo op de website laten plaatsen, samen met een omschrijving van de werkzaamheden en een link naar hun eigen website. Hiermee wordt het voor de leden mogelijk om via de website van Alumani partners te vinden voor projecten. Bovendien kunnen studenten er een stageplaats vinden. Belangstellenden voor deze **gratis advertentieruimte** kunnen contact opnemen met een van de bestuursleden via de website.

Winnaar Columni scriptieprijs

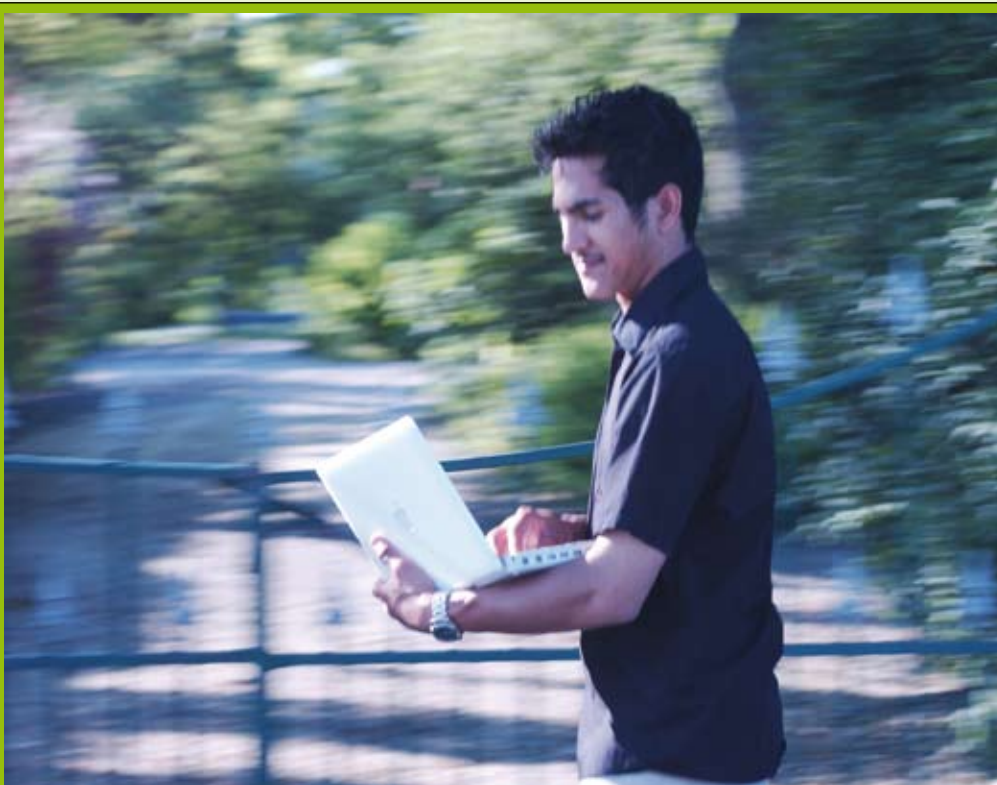
De winnaar van de Columni (alumnivereniging Communicatiewetenschappen) Scriptieprijs 2006 is Herman J. de Vries. Hij heeft door middel van een metaforenanalyse in kaart gebracht welke denkbeelden tien Nederlandse politieke partijen hebben van Europa. De prijs bestaat uit een cheque van € 250,- en een gratis jaarlidmaatschap van Columni. De scriptie van Herman J. de Vries scoorde op alle criteria van de jury goed. Hij toont erin aan dat je aan het taalgebruik, in dit geval het gebruik van metaforen, kunt zien of een partij voor of tegen Europa is. Meer informatie: www.columni.nl

Internationaal en Europees recht

16 februari 2007 is het zover: dan vindt het 3e Lustrum van Vintres, de vereniging van internationaal recht-studenten, plaats! In samenwerking met de Stichting Alumni Rechtsgeleerdheid wordt er ook een activiteit voor alumni georganiseerd. Reserveer vast de datum en raadpleeg voor verdere informatie de website: www.rug.nl/rechten/informatievoor/alumni/activiteitenvooralumni/index

Alumnivereniging Geschiedenis i.o.

De oprichting van de Alumni-vereniging Geschiedenis nadert haar voltooiing. Het kersverse bestuur heeft goede reacties gekregen op een enquête en brief onder afgestudeerden over de oprichting. Wil je meewerken aan de organisatie van de nieuwe alumnivereniging Geschiedenis of heb je nuttige tips of suggesties? Neem contact op met Wim Slik, w.k.h.slik@rug.nl

Netwerk RUG-alumni: Alumni online

Wereldwijd communiceren met studievrienden, vakgenoten of de universiteit? Dat wordt mogelijk met het RUG Alumni Network en e-mail for life. Deze twee online diensten ontwikkelt de Rijksuniversiteit Groningen speciaal voor haar oud-studenten.

Het RUG Alumni Network is een e-community waar u eenvoudig, vanachter de computer, contact kunt leggen met andere alumni. Zo ontmoet u gelijkgestemden, wisselt u ideeën uit en onderhoudt u vriendschappen. Met e-mail for life krijgt u als alumnus de beschikking over een eigen RUG e-mailadres met een mailbox en een forwardfunctie naar uw gewone e-mailadres.

Binnenkort gaat er een pilot van start, waarbij de beide voorzieningen worden aangeboden aan pas afgestudeerden. In de toekomst kunnen alle alumni gebruik maken van het online netwerk.

We houden u op de hoogte via *Broerstraat 5* en onze website www.rug.nl/alumni.

Reünie Alumnivereniging Engels

De Alumnivereniging Engels organiseert in 2007 een feestelijke reünie voor iedereen die vóór 1980 is afgestudeerd bij de vakgroep. Deze reünie, die toegankelijk is voor leden zowel als niet-leden, vindt in Groningen plaats op **zaterdag 31 maart 2007** tussen 14.00 en 17.00 uur. Precieze locatie en programma worden later bekendgemaakt via een uitnodigingsbrief aan alle alumni Engels van die periode, voor zover hun adressen bekend zijn bij het alumnibureau van de RUG.

Informatie is tegen die tijd ook te vinden op de site: www.rug.nl/let/onderwijs/talenen_culturen/engelsetaalcultuur/wiewatwaar/alumnivereniging

Alfi, alumnivereniging Wijsbegeerte

Voor wie altijd al meer van Nietzsche had willen lezen en het fijne over hem had willen weten, organiseert de alfi-stuff leesgroep een viertal bijeenkomsten over Nietzsches *Also sprach Zarathustra*. De bijeenkomsten worden begeleid door Martine Prange. Zij is Nietzsche specialist, auteur van *Lof der Méditerranée. Nietzsches vrolijke wetenschap tussen noord en zuid* (2005) en promovendus aan de Faculteit Wijsbegeerte van de RUG. Ze hoopt in 2007 te promoveren op een proefschrift over Nietzsche. De bijeenkomsten zijn op woensdagmiddag van 15.00–17.00 uur in het faculteitsgebouw. De eerste twee bijeenkomsten zijn inmiddels geweest en de laatste twee discussiebijeenkomsten vinden plaats op: **24 januari 2007** in zaal alfa en **7 februari** in zaal gamma. Meer informatie op: www.rug.nl/filosofie/informatievoor/alumni/alumnivereniging/leesgroep

A close-up portrait of Philip Wagner, a middle-aged man with light hair and blue eyes, wearing a dark pinstriped suit jacket over a light blue shirt. He is resting his chin on his hand, looking thoughtfully towards the camera. The background is a blurred indoor setting with warm lighting.

Life Long Learning

Leren stopt niet na je studententijd. Life Long Learning is essentieel voor continue ontwikkeling. AOG Contractonderwijs speelt hierop in door samen met de RUG diverse opleidingen aan te bieden, zoals de Master of Science Bedrijfskunde. Philip Wagner (44) is vanuit de Faculteit Bedrijfskunde programmadirecteur van deze opleiding. Hij vertelt voor wie de studie bedoeld is en wat de opzet ervan is. 'Bedrijfskunde is een zeer veelzijdig vak.'

De Master of Science Bedrijfskunde is voor de deelnemers een moment van bezinning. Op de vaste collegedag laten ze hun dagelijkse werkomgeving even achter zich, en kijken ze breder en dieper naar hoe organisaties werken. Veel deelnemers zeggen daarom dat in deze opleiding hun werkervaringen een plaats krijgen. Impliciete kennis wordt expliciet gemaakt. Dat vind ik een van de verdiensten van deze richting.'

Philip Wagner vertelt enthousiast over de Master of Science Bedrijfskunde, een van de opleidingen waarvan hij programmadirecteur is. 'Dit is nadrukkelijk een wetenschappelijke studie. Deelnemers verdiepen zich in organisatie- en managementtheorieën. Niet om ze te kunnen navertellen, maar om ze te leren toepassen op de praktijk. Theorieën zijn er om te gebruiken. Bovendien hebben we field courses waarin de deelnemers trainen om zelfstandig empirisch onderzoek te doen.'

Actieve inbreng

Het programma van de Master of Science Bedrijfskunde (Business Administration) is ontwikkeld door de Rijksuniversiteit Groningen en wordt aangeboden in samenwerking met AOG. De Master of Science Bedrijfskunde is de nieuwe naam voor Verkort Doctoraal Bedrijfskunde. De opleiding is bedoeld voor managers en professionals met minimaal een HBO-opleiding en enige jaren werkervaring. Deelnemers komen uit zowel de profit- als uit de non-profitsector. Hun gemiddelde leeftijd bij aanvang is 39,6 jaar, vertelt Wagner. Van de 20 tot 25 deelnemers per groep wordt een actieve inbreng verwacht. De opleiding duurt tweeënhalf jaar en wordt aangeboden in Groningen en nabij Amersfoort. De voertaal is Nederlands, hoewel er soms Engelstalige docenten voor de groep staan.

'Wat de formele kant betreft staan wij, net als reguliere universitaire studies, ingeschreven bij het CROHO, het Centraal Registratie Orgaan Hoger Onderwijs. Ook wij

Philip Wagner: 'We stimuleren een brede kijk op organisaties'

krijgen visitatiecommissies over de vloer en moeten zorgen voor accreditatie.'

Maatschappij

Vanaf het begin, in 1988, is Philip Wagner betrokken bij AOG. Sinds 2000 is hij programmadirecteur bij de Faculteit Bedrijfskunde van de RUG. Daar is hij verantwoordelijk voor de studieprogramma's bedoeld voor mensen met werkervaring. Naast zijn programmadirecteurschap verzorgt hij, samen met anderen, de Business Strategy Course en de Leergang Bestuurlijk Leiderschap van de Academie voor Management. Verder heeft hij een eigen adviespraktijk: de Wagner Group, gevestigd in een statig pand aan de Hoge der A. Philip Wagner studeerde bedrijfskunde in Groningen en Europese Studies in Berlijn.

'Het leuke aan bedrijfskunde vind ik dat je de hele maatschappij erin terugziet. Een goede organisatie is ingebed in de samenleving en reageert adequaat op veranderingen in haar omgeving. Veel wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen zijn dan ook relevant voor ons vak. Bedrijfskunde is veelzijdig. Wetenschappelijk gezien is het een interdiscipline, een vak dat verbanden legt tussen zeer uiteenlopende onderzoeksrichtingen.'

Veelzijdigheid

De veelzijdigheid van het vak is terug te vinden in het deelnemersveld. 'Deelnemers werken in heel verschillende organisaties. Iedereen levert daarom een eigen bijdrage aan de opleiding, en dat betekent dat deelnemers veel van elkaar kunnen leren.'

De opleiding tot Master of Science Bedrijfskunde is niet alleen bedoeld voor leidinggevendenden, zegt Wagner. 'We richten ons niet uitsluitend op directeuren. Het is onze opzet om organisatie-inzichten bij te brengen die op vele gebieden toepasbaar zijn. Niet om specifieke, technische kennis over te dragen. Zulke professionele kennis bezitten de meeste deelnemers al. De opleiding appelleert juist aan een algemene, wetenschappelijke belangstelling. We noemen het programma daarom general management.' Het is een brede studie, waar je leert academisch te denken en formuleren. We willen deelnemers stimuleren hun eigen gedachten te ontwikkelen, over organisaties en hun maatschappelijke context.'

China

Op de dag van het interview is Philip Wagner juist terug uit China. 'Ik heb het gevoel alsof ik net uit een draaiende wasmachine ben gestapt', zegt hij. Een elf-daagse

reis naar Azië maakt deel uit van de general-management-opleiding. 'Niet om zakelijke contacten te leggen', verduidelijkt Wagner, 'maar allereerst om je te oefenen in het waarnemen. Chinezen hebben andere gewoonten dan wij en daar kun je van schrikken. Wanneer je als buitenlander een restaurant binnenstapt, worden de Chinezen naar buiten gewerkt. Het is goed bij dit soort tradities stil te staan en erover na te denken. Het geeft je ook een beter besef van eigen identiteit. Waarin verschillen Chinezen – of andere volkeren – van ons en waarin komen we overeen? Natuurlijk is de economische revolutie van Azië ook een motief om daarheen te gaan. Tijdens de reis leggen we veel bedrijfsbezoeken af.'

► TEKST JOS OVERBEEKE

► FOTO ELMER SPAARGAREN (L)

wo 4 april 2007

► Master of Science
Bedrijfskunde
Amersfoort

do 19 april 2007

► Toegepaste Bedrijfs-
kunde Amersfoort

do 25 april 2007

► Toegepaste Bedrijfs-
kunde Groningen

wo 14 maart 2007

► Master of Science
Bedrijfskunde Gronin-
gen

wo 24 oktober 2007

► Master of Science
Bedrijfskunde
Amersfoort

di 6 maart 2007

► Toegepaste Bedrijfs-
kunde Groningen

wo 19 september 2007

► Toegepaste Bedrijfs-
kunde Amersfoort

Renate Coumou of
Marieke Ausema,
tel (050) 316 21 15
of www.aog.nl

ORATIES EN AFSCHEIDSCOLLEGES

Tenzij anders vermeld beginnen afscheidscolleges om 16.00 uur en oraties om 16.15 uur. Inlichtingen: mw. I. Sibers, tel. (050) 363 52 90.

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

16 januari 2007

oratie prof.dr.
T.S. van der Werf
*Inwendige geneeskunde,
i.h.b. de infectieziekten*

23 januari 2007

oratie mw. prof.dr.
M.J.A. van Luyn
Tissue engineering

13 februari 2007

oratie prof.dr.
H.J.A. Meijer
Implantologie en prothetische tandheelkunde

27 februari 2007

oratie prof.dr.
A. Aleman (adjunct)
Cognitive psychiatry, in particular the neural basis of emotional plasticity and psychopathology

20 maart 2007

oratie prof.dr.
P.C. Limburg
*medische immunologie,
i.h.b. de auto-immuunziekten*

LETTEREN

6 februari 2007

oratie prof.mr.
M.E. Chavannes
Journalistiek, i.h.b. nieuwsgaring, -selectie en -presentatie

WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

20 februari 2007

oratie prof.dr.
G. van Dijk
Neurobiologie van de energiebalans

ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

6 maart 2007

oratie prof.dr.
K.H.W. Knot
Geld- en bankwezen

GODGELEERDHEID EN GODSDIENST- WETENSCHAP

13 maart 2007

oratie mw. prof.dr.
T.H. Zock
Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor het domein van de geestelijke verzorging

RECHTSGELEERDHEID

27 maart 2007

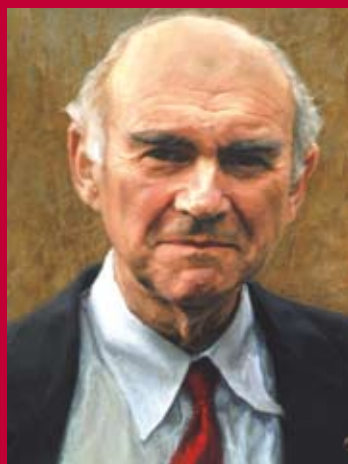
oratie prof.mr.dr.
H. Beckman
Ondernemingsrecht, i.h.b. het jaarrekeningenrecht

**Wijzigingen
voorbehouden.**

ACADEMIEPORTRETEN

AANWINSTEN

Sinds de stichting heeft de Groningse universiteit de traditie dat portretten geplaatst worden van emeriti-hoogleraren en andere personen die veel voor de alma mater hebben betekend.

W.R.H. Koops
Bibliothecaris RUG (1964–1990)
door Dorien Kuiper

R.A.F. Krom
Wetenschappelijk medewerker
Heelkunde
door Tijn Roebroek

G. Venema
Genetica (1968–1998)
door Dorien Kuiper

H. van Woerden
Radiosterrenkunde (1965–1991)
door J.M.C. Asselbergs

Inlichtingen over schenking van portretten: prof.dr. G. Boering, tel. (050) 541 6483 of gtboering@hetnet.nl. Meer afbeeldingen vindt u op www.rug.nl/museum.

COLOFON

Eenentwintigste jaargang
vierde nummer/december 2006
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laet het ons weten!

Redactieadres

Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Redactie

Lidy Bosker
Sophie Branbergen-de Graaf
Fenneke Colstee-Wieringa
Gert Gritter
Franck Smit
Karin Weel

Hoofdredactie

Fenneke Colstee-Wieringa

Research

Karin Weel

Internet

www.rug.nl/alumni

Ontwerp en lay-out

In Ontwerp, Assen

Druk

Tijl Offset, Zwolle
Oplage 60.000

Adresbestand

De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG

Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 77 67
alumni@bureau.rug.nl

Wat hebt u met het Eric Bleumink Fonds?

Ook u kunt investeren in de toekomst van jonge mensen uit ontwikkelingslanden.

'Deze maand ontving u van mij een brief, waarin ik u vraag het Eric Bleumink Fonds te steunen. Vanaf deze plek wil ik nogmaals benadrukken hoezeer uw bijdrage er toe doet. Met uw hulp kan het Fonds veelbelovende studenten en onderzoekers uit ontwikkelingslanden een beurs aanbieden om in Groningen een opleiding te volgen. Daarmee investeert u niet alleen in hun toekomst, maar ook in de toekomst van hun land. Hebt u ook iets met het Eric Bleumink Fonds? Vergeet dan niet uw donatie over te maken.'

Met vriendelijke groet,
Prof. Dr. Frans Zwarts,

Rector Magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen en voorzitter van het Eric Bleumink Fonds

PLAATS HIER
UW FOTO

Het Eric Bleumink Fonds van de RUG verstrekt beurzen aan talentvolle studenten en onderzoekers uit ontwikkelingslanden. Het fonds, opgericht in mei 2000, heeft een bestuur onder leiding van de Rector Magnificus. Voor het werven van het geld zorgt het Ubbo Emmius Fonds. Voor meer informatie over donaties, schenkingen en legaten:

ERIC BLEUMINK FONDS
RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN
POSTBUS 72, 9700 AB GRONINGEN
TEL. +31 (0)50 363 75 95
BLEUMINKFONDS@RUG.NL
WWW.RUG.NL/EBF

ABN AMRO GRONINGEN
REKENINGNR. 56.30.98.961
T.N.V. STICHTING UBBO EMMIUS FONDS
INZAKE ERIC BLEUMINK FONDS

Eric
Bleumink
Fonds

RUG-Winkel Etalage

Manchetknopen

Zilveren manchetknopen met RUG wapen.

Prijs: € 29,95

Insigne

Zilveren insigne met RUG wapen.

Prijs: € 29,95

Daspeld

Zilveren dasspeld met RUG wapen.

Prijs: € 34,95

Bestellen

RUG-Winkel:
tel (050) 363 27 00
fax (050) 363 72 00
e-mail rugwinkel@bureau.rug.nl

Kom kijken

- RUG-Winkel,
Oude Kijk in
't Jatstraat 39,
Groningen
- www.rug.nl/winkel

RUG CADEAUTIPS

De Bende Zwartjesgoed

In 1906 onderzocht professor De Riemer de lijken van drie leden van de Bende Zwartjesgoed. Hij was op zoek naar het verband tussen misdadigheid en schedelvorm. Op de tentoonstelling 'De Bende Zwartjesgoed' vindt u de schedels en getekende portretten van het trio met de bijbehorende achtergrondverhalen.

Universiteitsmuseum

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a
t/m 14 april 2007
Openingstijden: di t/m zo
van 13.00-18.00 uur
niet op feestdagen
Toegang: € 3,00
www.rug.nl/museum

UNIVERSITEITSMUSEUM

MICHAEL VAN BERKUM (48)

- Studie geneeskunde van 1976 tot 1984
- Werk vioolbouwer
- Website www.snaarwijzer.nl
- Huis jarenzeventig-rijtjeshuis in Zutphen
- Huishouden met echtgenote Ina (43) die ook in het bedrijf werkt; zoon Louis (7), dochter Floor (5)
- Salaris € 60.000 per jaar, winst uit onderneming

Ik studeerde met plezier, maar tegen het eind van mijn studie ontstond er een behoorlijke worsteling. Ik beseftte: patiëntenzorg was niet voor mij weggelegd. Je mag het bijna niet zeggen, maar ik vond dat er onder de patiënten een hoop zeikerds waren. En mensen die maar door blijven gaan met paffen en zich vol eten. Het was heel anders dan het ideaalbeeld dat ik als achttienjarige had.

Ik zag ongemotiveerde collega's om mij heen. Zo wou ik niet worden. Op een dag heb ik iedereen meegedeeld dat ik geen arts wou zijn. Mijn schepen achter mij verbrand. Ik heb weinig moedige dingen in mijn leven gedaan, dit was moedig. Uiteindelijk heb ik anderhalve maand in de huisartsgeneeskunde gezeten en tijdens militaire dienst als assistent KNO-arts gewerkt.

Stiekem had ik al eens bedacht dat ik clavecimbels wilde bouwen of violen. Ik was bang dat dat een gepasseerd station was. Het bleek nog te kunnen! Ik volgde in Engeland een opleiding tot vioolbouwer. Die duurde drie jaar. Sinds 1993 heb ik een eigen bedrijf in bouwen en restaureren van strijkinstrumenten. We zitten in een atelier aan de IJssel. Ik heb tot mijn plezier een tamelijk stressvrij beroep nu, met uiterst vriendelijke klanten.

Je hebt spelers en bouwers. De meeste spelers hebben geen notie van hoe hun instrument in elkaar zit en daar ook geen interesse voor. Zo liet Emmy Verheij op tv trots haar Stradivarius zien en vertelde dat het geluid door de f-gaten naar buiten komt. Dat is natuurlijk een absolute misvatting.

Zelf leerde ik pas spelen toen ik al bouwde. Ik kom uit een groot gezin waar absoluut geen geld was voor luxe dingen als leren vioolspelen. Maar ik vond het een vereiste voor mijn vak. Als een klant met een klacht in mijn atelier komt, is het wel prettig als ik die klacht kan produceren.'

MARTIN BOEREE (48)

- Studie geneeskunde van 1976 tot 1985
- Werk longarts/med. dir. universitair longcentrum Radboudziekenhuis/voorzitter Ned. Ver. voor Tropische Geneeskunde
- Huis in kinderrijke nieuwbouwwijk in Mook (Noord-Limburg)
- Huishouden getrouwd met huisarts Marianne (44); dochter Suzan (11), zoon Stijn (10)
- Salaris € 9500 bruto per maand

Als jongetje – ik kom uit het Drentse dorpje Bunne – wist ik niet eens dat er tropen waren. De wens daarheen te gaan ontstond pas tijdens mijn studie. Eerst leek het er niet van te komen. Ik koos de specialisatie longziekten en dacht dat er aan longartsen geen behoefte was in de tropen. Toen ik, in opleiding in Amersfoort, mijn vrouw leerde kennen, die tropenarts was, heb ik geïnformeerd bij een collega uit Malawi. Via via kreeg ik aan de nieuwe universiteit van Malawi een baan, eerst als docent, later als hoofd van de afdeling interne geneeskunde. Mijn vrouw werd hoofd van de eerste hulp.

Als je langer dan vijf jaar in Afrika blijft, aard je nooit meer in Nederland. Vijf jaar is een point of no return. Wij gingen na vijf jaar terug, vooral om onze kinderen. Onderwijs aan blanke kindjes is een elitaire aangelegenheid in Afrika. Dat wilden wij niet voor ze.

Soms is het moeilijk hier. Ik heb het Nederlandse tempo weer overgenomen en dat stoort me eerlijk gezegd ontzettend. Ik loop óók met twintig telefoons en zie elke avond zuchtend veertig e-mails in mijn inbox.

In Nederland is iedereen ook altijd zo boos. Alles is slecht: gezondheidszorg, regering, weet-ik-veel-wat. Alles is geregeld en overal zijn regels voor. En mensen ergeren zich aan anderen als die zich niet aan die regels houden. Afrikanen zijn gelatener. En humoristischer. Ondanks alle ellende lachen ze veel meer. Ik houd van vrolijke mensen.

Aan de universiteit van Nijmegen doe ik nu onderzoek naar tuberculose in Tanzania. Maar in de eerste plaats ben ik medisch directeur van Dekkerswald, het universitair longcentrum van het Radboudziekenhuis. Een managementbaan. Juist in zo'n functie ontmoet ik de Nederlandse mentaliteit, dat klopt wel. Maar ik krijg ook de kans inefficiëntie te bestrijden. Ik heb een hekel aan inefficiëntie. Dat is typisch Nederlands aan mij.'

De een had geen zin meer in zorgen voor patiënten. Hij ging violen bouwen. De ander denkt nog vaak met heimwee terug aan zijn patiënten in Afrika.

➤ TEKST
ELLIS ELLENBROEK
➤ FOTO'S
ROBIN BRITSTRA (L) EN
FRANK MULLER (R)